

Halfjaarrapportage RUD Drenthe 2018

De inhoudelijke stand van zaken tot en met 30 juni 2018

Samenvatting halfjaarrapportage RUD Drenthe 2018

In deze rapportage geven wij inzicht in de stand van zaken met betrekking tot onze uitgaven en inkomsten, vertellen wij meer over onze inzet, de inhuur en het ziekteverzuim en schetsen wij een beeld welke activiteiten wij in de eerste 6 maanden van 2018 hebben uitgevoerd waarbij we een relatie leggen met het jaarprogramma 2018 en de bijbehorende begroting.

De uitvoering van onze taken is gekoppeld aan het jaarprogramma 2018, waarin een raming is gemaakt van de producten die dit jaar aan onze opdrachtgevers geleverd zullen worden en welke inzet (en dus kosten) daarvoor nodig is. Bij de opzet van deze rapportage is daarom aangesloten bij de indeling en het detailniveau van het jaarprogramma 2018.

- **Rekening houden met mate van beïnvloedbaarheid ramingen jaarprogramma 2018**

De raming van de productie van het jaarprogramma kent een deel dat volledig afhankelijk is van externe input, zoals vergunningen, meldingen en klachten en het kent een deel dat volledig programmeerbaar lijkt, zoals het regulier toezicht bij de bedrijven. De uitvoering van deze te plannen controles wordt in de praktijk beïnvloed door de afhandeling van binnengekomen klachten, het uitvoeren van opgestarte handhavingstrajecten en de afhandeling van verzoeken vanuit het bevoegd gezag.

Het behalen van de geraamde aantallen in ons jaarprogramma kan voor producten die gebaseerd zijn op een externe input nooit een doel op zich zijn.

Zo is bijvoorbeeld in ons jaarprogramma 2018 rekening gehouden met het geven van 32 adviezen in het kader van rijksprocedures. In de eerste helft van het jaar is er slechts 1 advies opgeleverd. Uitgedrukt in een percentage is dat 3,1 % van ons jaarprogramma. We hebben echter geen invloed op het aantal rijksprocedures wat binnenkomt, maar hebben wel afgerond wat binnen is gekomen. Het is dus niet mogelijk voor ons om bij onze vraaggestuurde producten te sturen op het behalen van 100% ten opzichte van onze raming in het jaarprogramma 2018. In deze rapportage wordt met dit onderscheid rekening gehouden.

- **Achtergrondinformatie voor de juiste interpretatie**

Een veel gehoorde reactie zowel extern als intern op onze Eerste kwartaalrapportage 2018 en onze Voorjaarsrapportage 2018 was dat te veel de nadruk ligt op de cijfermatige knelpunten en niet/te weinig het verhaal werd verteld behorend bij de door ons geleverde producten.

In deze rapportage wordt de totale uitvoering van onze taken op concernniveau in beeld gebracht. Hierbij wordt de verbinding gelegd tussen de cijfers en de bijbehorende informatie over de uitvoering, waardoor de cijfers meer gaan "leven" en op een juiste wijze kunnen worden geïnterpreteerd. Deze halfjaarrapportage sluit hiermee goed aan bij de schriftelijke inhoudelijke uitleg van de halfjaarcijfers van 2018 aan elk van onze 13 opdrachtgevers behorend bij hun eigen ingebrachte opdracht binnen ons jaarprogramma.

- **Sterke stappen voorwaarts in uniform werken bij toezicht en vergunningverlening**

Voor het toezicht bij bedrijven en bodem is met ingang van 1 januari dit jaar het werken met het programma Digitale Checklisten (DC) opgestart en doorgevoerd. Bij het toezicht op de bedrijven betekende dit ook een omslag naar branchegericht toezicht. Binnen DC is de beoordeling van overtredingen op basis van de Landelijke Handhavingsstrategie geïmplementeerd. Deze grote verandering in uniform werken zal leiden tot het opbouwen van eenduidige data en daarmee een basis gaan leggen voor (het op termijn) ontwikkelen van risicogericht toezicht en een bijdrage leveren voor het beter sluiten van de big 8-cyclus (programmatische beleidscyclus die beleid en uitvoering met elkaar verbindt). Voor de toezichthouders betekent dit een toename van het administratieve deel behorend bij het uitvoeren van het toezicht.

Vanuit het team Vergunningen hebben wij landelijk een aanjagende rol vervuld bij het in ontwikkeling zijnde programma voor omgevingsdiensten met landelijke standaardteksten voor considerans en voorschriften. Het team gebruikt sinds dit jaar een voorlopige – maar wel volwaardige - versie van het programma.

- **De uitvoering van de drie prioritaire projecten loopt**

Het Project professionalisering van de financiële functie zal in 2018 grotendeels worden afgerond. De P&C-cyclus is aangepast en de nieuwe P&C documenten zijn in procedure. Verder wordt er gewerkt aan

het verbeteren van de verbinding tussen administratie van productie en financiën, het inrichten van een dashboard van financiën en een herijking van functies en bemensing met betrekking tot de control-taak. Bij het Project verbeteren van de digitale aanlevering wordt eind augustus een concept-rapportage opgeleverd met daarin ook aandacht voor het realiseren van quick wins. Het rapport met de concrete afspraken wordt in het derde kwartaal van 2018 opgeleverd. De doorlooptijd van de maatregelen kan lang zijn en is afhankelijk van de opgave per deelnemer.

Voor het Project werkprocessen op orde (LOS) is het plan uitgewerkt waarmee de proces en werkafspraken worden vastgelegd. De uitvoering van dit project start na de zomervakantie en heeft een geschatte doorlooptijd van circa anderhalf jaar.

- **Actieplan productie op orde 2018 is opgestart en heeft relaties met het jaarprogramma 2019**

Door de focus op productie en productieversterkende maatregelen is het ontwikkelprogramma vervangen door het Actieplan productie op orde 2018. In kader van dit plan worden naast de 3 prioritaire projecten 5 onderwerpen opgepakt met als doel versterking van de productie, basis op orde en realistische programmering. Een van de onderwerpen betreft de verbeteracties per team waarin de bijsturende maatregelen (Eerste kwartaalrapportage) en de versoberingsmaatregelen (Voorjaarsrapportage) zijn/worden uitgewerkt en worden aangestuurd. De administratieve ondersteuning aan het primaire proces wordt zo optimaal mogelijk georganiseerd en binnen de verschillende teams worden verbeteracties doorgevoerd om de voortgang van het uitvoeringsprogramma te verbeteren of meer inzichtelijk te maken. Het locatiebestand (inrichtingenbestand) wat een belangrijke basis is voor de uitvoering, de programmering en de bepaling van de deelnemersbijdrage wordt op orde gebracht en we kijken samen nog een keer goed naar een aantal uitgangspunten van de Drentse Maat. Op verzoek van de raden en staten (behandeling begrotingswijziging 2018 en begroting 2019) zal ook gezamenlijk met de eigenaren een nieuwe verrekensystematiek worden uitgewerkt. Vooral de uitgangspunten van de Drentse Maat en het locatiebestand kunnen van invloed zijn op de programmering vanaf 2019. De tijdsdruk om al deze sporen tijdig samen te laten komen is hoog. Wij vertrouwen er op dat we samen met onze eigenaren en accounthouders binnen de vastgestelde bestuurlijke afspraken en begroting, tot realistische uitgangspunten voor het programma 2019 kunnen komen.

- **De ondersteuning bij onze veranderopgave is opgestart**

Het MT heeft aandacht voor de (onvermijdelijke) onrust die is ontstaan door de intensivering van de sturing op de productie, verdergaande uniformering, de gevraagde bewustwording voor het meer zakelijk werken en het implementeren van de bijsturende en versoberende maatregelen. Deze onrust leidt tot spanning en uitval van medewerkers. Op de RUDay (organisatie dag) op 5 juli 2018 is hier ook aandacht aan besteed waar duidelijk naar voren kwam dat onze medewerkers zich zorgen maken. Het coaching bureau Zuiderlicht die ons bij deze veranderopgave gaat ondersteunen heeft zichzelf gepresenteerd op die dag en heeft inmiddels een vragenlijst onder het personeel verspreid op basis waarvan de verdere aanpak na de zomer wordt bepaald. Tenslotte heeft de directeur vlak voor de vakantie nog 3 inloopsessies voor het personeel georganiseerd om samen met haar over het bovenstaande en de gemaakte keuzes in de bedrijfsvoering in gesprek te gaan.

- **Stijgende productiviteit Drentse Maat en aandacht voor de factoren die deze beïnvloeden**

Omdat uit de eerste rapportages van 2018 een achterstand op onderdelen van de productie van de Drentse Maat bleek, heeft het bestuur ons de opdracht gegeven deze achterstand niet verder op te laten lopen. Het niet verder laten oplopen van de achterstand is hierbij omschreven als het behalen van 85% van de productie van de Drentse Maat producten ten opzichte van het jaarprogramma. In hoofdstuk 3.2 wordt dit cijfermatig en grafisch in beeld gebracht.

Zoals al is aangegeven ligt het behalen van deze doelstelling genuanceerder, omdat wij geen invloed hebben op de productie waarvan de afhandeling bepaald wordt door externe input. Voor de uitvoering van het programmeerbare deel (toezicht) is in de productie een duidelijk stijgende lijn zichtbaar.

De volledige focus op de productie heeft ook invloed gehad op het Ontwikkelprogramma dat gekoppeld is aan de ontwikkelopgave zoals verwoord in het onderzoek van SeinstravandelAar. Vanuit dit programma is het Actieplan productie op orde 2018 opgesteld. Het Actieplan productie op orde 2018 is in uitvoering en bevat elementen die productieversterkend doorwerken, maar ook elementen die voor 2018 productie afvallend (door gevraagde tijdsinzet) zullen werken, zoals bijvoorbeeld het prioritaire LOS-project werkprocessen op orde en het Project locatiebestand op orde. De inzet binnen deze projecten is op langere termijn structureel productieversterkend.

Het werken aan onze veranderopgave via team coaching zal eveneens tijd vragen.

Een belangrijke productie belemmerende factor betreft het ziekteverzuim wat hoger blijft liggen dan de norm van 4% waarop binnen de begroting is gerekend. Tot en met juni bedraagt het ziekteverzuim gemiddeld 8,3%.

Ten aanzien van een aantal medewerkers van de RUD is de verwachting dat zij niet op adequate wijze inzetbaar zullen zijn. Dit vraagt om maatwerkafspraken met individuele medewerkers die gepaard zullen gaan met frictiekosten. Hiervoor is geen budget binnen de begroting. Op dit moment zijn deze kosten nog niet concreet.

Het bestuur heeft opdracht gegeven om alle nog vrij beschikbare of gedurende het jaar overblijvende middelen binnen de begrotingswijziging 2018 in te zetten ten behoeve van het verhogen van de onderdelen waar de productie achterblijft. Onze balans van baten en lasten laat een positief resultaat zien van € 284K, wat aangeeft dat er financiële ruimte is om verdere productie verhogende maatregelen te treffen. Belemmerend hierbij is echter het beperkte aanbod vanuit de arbeidsmarkt voor het tijdelijk inhuren van bijvoorbeeld toezichthouders en vergunningverleners. Dit pleit er des te meer voor om sterk in te zetten op het ontzorgen van de zaakbehandelaars door het verder ontwikkelen van de administratieve ondersteuning, waar wel tijdelijk personeel voor is aan te trekken.

- **De aantrekkende economie leidt tot een hogere vraag niet-Drentse Maat**

De uitvoering van onze niet-Drentse Maat taken loopt op hoofdniveau beschouwd in de pas. Een opvallende tendens is dat door de aantrekkende economie een groei ontstaat in het uitvoeren van ruimtelijke plannen en bedrijfsontwikkelingen. Dit leidt tot meer ruimtelijke toetsen en bouwtoetsen en daaraan gerelateerde bodemadvisering, bodemsaneringen en advisering over lucht, externe veiligheid en geluid. In zijn algemeenheid merken wij dat onze opdrachtgevers ons hiervoor al beter weten te vinden. De hoger dan begrote ureninzet voor onze taak rond asbest was voorzien en om de uitvoering op dit onderdeel te continueren wordt een overschrijding voorzien van ca. 900 uur.

- **Bijzondere successen en stappen voorwaarts in de eerste 6 maanden van 2018**

- We hebben een actieve rol gespeeld bij de ontwikkeling van een programma voor vergunningverlening dat gebaseerd is op de ontwikkeling van landelijke standaarden - zie 4.1.1;
- We zijn gestart met het uniform werken bij de uitvoering van het toezicht, met een branchegerichte uitwerking binnen het programma Digitale Checklisten (DC) - zie 4.2.1 en 6.1.1;
- We zijn gestart met het toepassen van de Landelijke Handhaving Strategie, waarbij de registratie integraal met het toezicht binnen DC plaatsvindt - zie 4.2.1;
- Er is recentelijk via de IPO-nieuwsbrief aandacht geschonken aan het succesvolle resultaat van ons ketentoezicht bij de wit-en bruingoedsector (in 2017) - zie 4.2.6 en bijlage 2.
- Het eerste gebiedsplan t.b.v. het gebiedsgericht grondwaterbeheer in Drenthe is in concept vastgesteld - zie 5.2.1;
- In juni beleefden we samen met onze opdrachtgevers een landelijke primeur met het online gaan van de eerste digitale openbare verwachtingskaart asbestdaken - zie 6.2.2.

Inhoudsopgave

1	Ontwikkeling van onze baten en lasten tot en met juni 2018.....	6
1.1	Algemeen.....	6
1.2	Onze baten.....	6
1.3	Onze lasten.....	6
1.4	Staat van onze baten en lasten tot en met juni 2018.....	8
2	Ons Personeel.....	9
2.1	Algemeen.....	9
2.2	Fte en inhuur.....	9
2.3	Ziekteverzuim.....	9
2.4	Aandacht voor onze veranderopgave.....	10
2.5	Frictiekosten.....	11
3	De uitvoering van onze taken.....	12
3.1	Terugblik op de bestuurlijke behandeling van onze eerdere rapportages 2018.....	12
3.2	Stand van zaken ten opzichte van ons jaarprogramma 2018.....	12
3.3	De uitvoering van de 3 prioritaire projecten.....	15
3.4	De uitvoering van de overige acties in het Actieplan productie op orde 2018.....	15
4	De toelichting op de uitvoering van de Drentse Maat taken.....	17
4.1	Vergunningen en meldingen.....	17
4.2	Toezicht en handhaving.....	19
4.3	Bodem Drentse Maat.....	23
5	De toelichting van de uitvoering niet-Drentse Maat taken.....	24
5.1	Overzicht ureninzet niet-Drentse Maat.....	24
5.2	Bodem niet-Drentse Maat.....	24
5.3	Geluid, Lucht en externe veiligheid.....	25
5.4	Asbest.....	26
5.5	Juridische advisering.....	26
5.6	Milieu specialistische taken : MER en advisering bij bouw en RO.....	27
5.7	Projecten : extra werk opdrachtgevers.....	27
6	De toelichting op de uitvoering van de (noodzakelijke) projecten.....	28
6.1	De noodzakelijke projecten.....	28
6.2	Overige projecten.....	28
7	Bijlage 1 : Gerealiseerde controles per categorie 30-06-2018.....	30
8	Bijlage 2: IPO nieuwsbrief Drents succes bij ketentoezicht.....	31

1 Ontwikkeling van onze baten en lasten tot en met juni 2018

1.1 Algemeen

De Staat van baten en lasten tot en met juni geeft de realisatie afgezet tegen de definitief vastgestelde begrotingswijziging 2018. De afwijkingen realisatie 2018 t.o.v. de begrotingswijziging 2018 worden op hoofdlijnen weergegeven en verklaard. De RUD Drenthe heeft haar verplichtingen vanaf januari afgestemd op de begrotingswijziging 2018 en maakt vanaf januari ook de kosten die bij de begrotingswijziging 2018 horen. De cijfers van de begrotingswijziging 2018 zijn 6/12 deel van de jaarbegroting.

Uit de staat van onze baten en lasten, weergegeven in paragraaf 1.4 blijkt dat ons positieve resultaat van € 284K. Dit positieve resultaat in de eerste helft van dit jaar komt met name door :

- lager dan geraamde kosten met betrekking tot de bedrijfsvoering (105K);
- lager dan geraamde kosten Ontwikkelprogramma / Actieplan productie op orde 2018 (93K).
- het uitblijven van onvoorziene uitgaven.

Diverse onderdelen van het Actieplan productie op orde 2018 zullen gaan starten in de tweede helft van 2018, waardoor het geraamde budget volledig nodig zal zijn.

1.2 Onze baten

De RUD Drenthe kent drie soorten inkomsten/baten:

- De baten uit deelnemersbijdragen

De ontvangen deelnemersbijdrage loopt in lijn met de deelnemersbijdrage van de vastgestelde begrotingswijziging 2018.

- De baten uit leges

De baten uit leges lopen ten opzichte van de begrotingswijziging 2018 achter. In de begrotingswijziging was aan baten € 112 K gepland. In werkelijkheid zijn er voor de leges € 62K aan baten binnen gekomen.

- De baten uit projecten (extra opdrachten)

De baten uit de projecten lopen redelijk in lijn met onze verwachting op basis van de begrotingswijziging.

- Overige baten

De RUD Drenthe verwacht geen overige baten en ligt hierdoor in lijn met de begroting.

1.3 Onze lasten

De RUD Drenthe kent vijf hoofdsoorten aan kosten (lasten):

1. personeelskosten
2. bedrijfsvoeringskosten
3. legeskosten
4. projectkosten
5. onvoorzien

De totale lasten tot en juni waren lager dan de begrotingswijziging 2018 (afgerond € 325K) en liggen in totaal afgerond € 284.000,- lager dan in de begrotingswijziging 2018 is opgenomen.

- Personeelskosten

De personeelskosten bestaan uit de loonkosten van de medewerkers, inhuur, opleidingskosten van het personeel in loondienst, reiskosten en algemene kosten. De totale personeelskosten zijn afgerond € 5.302K. Ten opzichte van de begrotingswijziging 2018 is dit 0.3% lager.

- **Bedrijfsvoeringskosten**

De bedrijfsvoeringskosten liggen lager dan de begrotingswijziging 2018 (werkelijk gemaakte kosten € 1.154K t.o.v. € 1.259K geraamd). Met name de kosten betreffende de overige bedrijfsvoeringskosten liggen lager dan geraamd.

- **Legeskosten**

De werkelijke legeskosten bedragen over de eerste helft van 2018 € 43K terwijl er in begroting aan kosten afgerond € 87K is voor dit deel van het jaar is begroot. De afwijking wordt veroorzaakt doordat er minder aanvragen zijn. Daarbij dient bedacht te worden dat leges vooraf in rekening worden gebracht.

- **Projectkosten**

De projectkosten bestaan uit de volgende projecten:

1. Project / Doorontwikkeling LOS
2. Project Ontwikkelprogramma (actieplan productie 2018)
3. Overige projecten

Project werkprocessen op orde / doorontwikkeling LOS

Het project / doorontwikkeling LOS heeft tot en met juni € 188K aan werkelijke kosten gehad. Deze kosten liggen in lijn met de begroting.

Projectkosten Ontwikkelprogramma (actieplan productie 2018)

De kosten die tot en met juni voor het ontwikkelprogramma zijn gemaakt en geboekt zijn (€ 72K) bestaan uit kosten van de programmaorganisatie, de kosten voor de 3 prioritaire projecten en de voorbereiding op de Omgevingswet. In de begrotingswijziging 2018 is rekening gehouden met een gemiddeld halfjaarbedrag van € 165K. Diverse onderdelen van het Actieplan productie op orde 2018 zullen gaan starten in de tweede helft van 2018, waardoor het geraamde budget volledig nodig zal zijn.

Overige projecten

De kosten van overige projecten zijn € 140K. (begroot € 136K). Deze projecten worden in opdracht van de bevoegde gezagen uitgevoerd. De vraag om capaciteit kan vanuit de bevoegde gezagen groter zijn dan begroot. Alle kosten worden door de bevoegde gezagen gedekt (zie baten).

- **Onvoorzien**

Tot en met juni zijn geen kosten gemaakt die ten laste van de post onvoorzien moeten worden gebracht.

1.4 Staat van onze baten en lasten tot en met juni 2018

Tabel 1 : Stand van zaken van onze baten en lasten op 30 juni 2018

Bedragen x €1.000	t/m Juni 2018			t/m juni 2018 Werkelijk	Afwijking tov gewijzigde begroting
	2017 werkelijk	2018 (Begroting)	2018 (Begrotings- wijziging)		
Totale baten	6.557	6.291	7.227	7.182	-45
Deelnemersbijdragen	6.184	6.044	6.980	6.980	-
<i>Reguliere deelnemersbijdrage</i>	6.184	6.044	6.401	6.401	-
<i>Correctie Niet -Drentse Maat</i>	-	-	94	94	-
<i>Incidentele deelnemersbijdrage</i>	-	-	320	320	-
<i>Projectbaten Actieplan productie op orde 2018</i>	-	-	165	165	-
<i>Minus: bijdrage inzake LOS</i>	-	-	-	-	-
Legesopbrengsten	63	112	112	62	-50
Projectbaten	310	136	136	140	4
Overige baten	-	-	-	-	-
Totale lasten	6.498	6.281	7.223	6.898	325
Personeelslasten	4.906	4.774	5.314	5.302	12
<i>Loonsom primair proces</i>	4.304	3.688	3.869	3.541	328
<i>Loonsom overhead</i>		699	809	603	206
<i>Inhuur primair proces</i>	357	19	254	825	-571
<i>Inhuur overhead</i>		-	45	40	5
<i>Reiskosten</i>	140	150	150	96	54
<i>Opleidingen</i>	62	88	94	87	7
<i>Algemene kosten</i>	44	132	94	110	-16
Bedrijfsvoeringskosten	1.090	1.222	1.259	1.154	105
<i>Materieel (Toolbox)</i>	9	15	15	10	5
<i>Packagedeal gemeente Emmen en provincie Drenthe</i>	817	835	835	827	8
<i>Huur zaaksysteem/licentie LOS</i>	109	76	73	74	-1
<i>Overige licentie- en ICT-kosten</i>	87	112	112	93	19
<i>Overige bedrijfsvoeringskosten</i>	136	184	224	151	73
Legeskosten	45	87	87	43	44
Project LOS	105	-	200	188	12
Projectkosten	305	136	136	140	-4
<i>Projectkosten Actieplan productie op orde 2018</i>	-	-	165	72	93
Kapitaallasten	-	-	-	-	-
Onvoorzien	-	63	63	-	63
Incidentele lasten	49	-	-	-	-
Saldo van baten en lasten vóór mutatie reserves	59	10	4	284	

2 Ons Personeel

2.1 Algemeen

Bij de oprichting van de RUD Drenthe is gestart met een vaste formatie van 125 fte. In de jaren na oprichting is de formatie gedaald naar 119 fte in verband met doorgevoerde efficiencykorting. Extra werkzaamheden en/of taken konden door inhuur worden verricht, met behulp van de zogenaamde flexibele schil. Voor een deel is deze gefinancierd uit de vacatureruimte. Sinds de oprichting is het takenpakket op onderdelen uitgebreid en aangepast. De begrote formatie is hier niet op aangepast.

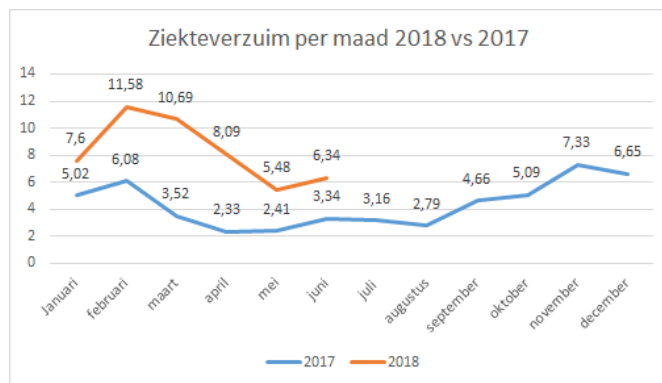
2.2 Fte en inhuur

Ultimo juni 2018 is de bezetting 115,07 fte. Vacatureruimte (3,93 fte) wordt opgevuld door inhuur. In de begrotingswijziging 2018 is financiële ruimte opgenomen om de capaciteit tijdelijk te verhogen. Voor 2018 gaat het daarbij om in totaal € 500K. Deze ruimte wordt volledig benut.

2.3 Ziekteverzuim

Het totaal ziekteverzuim in de maand juni lag op 6,34%. Het ziekteverzuim lag tot en met juni gemiddeld op 8,3%. Per fte betekent dit een ziekteverzuim van 152 uur. In de begroting en het jaarprogramma wordt uitgegaan van een norm van 4% (per fte een ziekteverzuim van 73 uur), waardoor er geen compensatie mogelijk is voor het deel ziekteverzuim dat hierboven ligt. Dit betekent op jaarbasis een extra (boven hetgeen is begroot) productieverlies van circa 6.500 uur.

Figuur 1 : Het verloop van het ziekteverzuim in 2018 in vergelijking met 2017

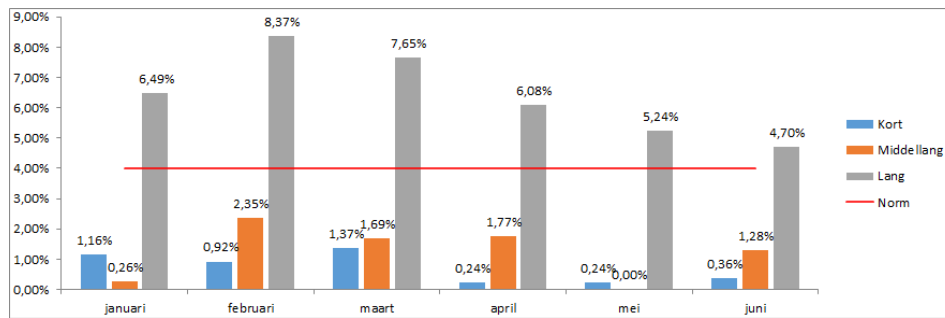

In de volgende grafiek is de onderverdeling van kort verzuim, middellang verzuim en lang verzuim over het 1^e half jaar per maand weergegeven. Wat hieruit opvalt zijn de lage percentages kort en middellang ziekteverzuim, ver onder de norm. Het langdurig ziekteverzuim leidt tot een gemiddeld ziekte verzuim hoger dan de norm. De verwachting is dat het verzuimpercentage over 2018 zal blijven afwijken van de begrote 4% en daarmee tot een substantieel verlies van productiecapaciteit zal leiden.

Het gemiddeld ziekteverzuim over het 1^e half jaar is onder te verdelen in :

- kort verzuim (van 0 – 7 dagen) : 0.72%;
- middellang verzuim(8 – 42 dagen): 1.23%;
- lang verzuim (meer dan 43 dagen): 6.42%.

Figuur 2 : het verloop van de verzuimduur in % in 2018 afgezet tegen de norm van 4%

2.4 Aandacht voor onze veranderopgave

Zoals in onze Voorjaarsrapportage is aangegeven, wordt actief aandacht geschonken aan de (onvermijdelijke) onrust die is ontstaan door de intensivering van de sturing op de productie, gevraagde bewustwording op het meer zakelijk werken en het implementeren van de bijsturende en versoberende maatregelen. Deze onrust leidt tot spanning en uitval van medewerkers en heeft mogelijk ook effect op de productie, wat om aandacht vraagt. Naast de expliciete aandacht hiervoor vanuit het management zal het traject met teamcoaching na de zomervakantie van start gaan.

2.4.1 Team coaching door het bureau Zuiderlicht

Na het traject van aanbesteding is het begeleiden van medewerkers en het management in deze veranderopgave gegund aan het bureau Zuiderlicht (<http://www.hetzuiderlicht.nl>). Het bureau heeft inmiddels haar eerste werkzaamheden opgestart. Een medewerker van dit bureau was de gehele RUDay (jaarlijkse dag voor de gehele organisatie) op 5 juli 2018 aanwezig en heeft zichzelf en het bureau kort aan ons geïntroduceerd. Een inventariserende vragenlijst is onder alle medewerkers verspreid, die het Zuiderlicht gaat gebruiken voor de verdere aanpak die plaatsvindt na de zomervakantie. De inschatting van de RUD is dat het budget voor team coaching kan worden opgevangen in de reguliere post voor HR. Indien daarin onvoldoende budgetruimte beschikbaar blijft wordt het ten laste gebracht van de post onvoorzien.

2.4.2 Aandacht voor wat er leeft vanuit het management

Door het management wordt actief aandacht besteed aan deze onrust en spanning onder de medewerkers:

- Tijdens onze RUDay

Tijdens de RUDay is een forum georganiseerd waarin de voorzitter van het algemeen en dagelijks bestuur, de voorzitter van de Raad van Opdrachtgevers, de directeur en vertegenwoordigers van de OR zitting namen. Het personeel werd hierbij de gelegenheid geboden om vragen te stellen of opmerkingen te maken. De onrust en stress was tijdens dit forum duidelijk merkbaar en voelbaar: de versoberende maatregelen en de sterke focus op de productie worden gevoeld als afbreuk van de kwaliteit van de RUD en van hun professie.

- Continu aandacht vanuit de teamleiders

Binnen het team wordt structureel tijd vrijgemaakt om het gesprek aan te gaan over dit onderwerp. Tevens worden ter ondersteuning en motivatie persoonlijke gesprekken gevoerd met medewerkers.

- In gesprek met de directeur (inloopsessies)

De directeur van de RUD heeft vlak voor de vakantieperiode nog een drietal (vrijblijvende) inloopsessies georganiseerd in Assen en Emmen om de medewerkers een luisterend oor te bieden de mogelijkheid te bieden voor de vragen en opmerkingen die leven en de huidige koers van de bedrijfsvoering waar nodig

persoonlijk toe te lichten. De animo was niet heel groot (voor diverse medewerkers was de vakantie al begonnen), maar uit de vragen, opmerkingen en discussies, bleek dat dergelijke momenten van verbinding erg waardevol zijn.

2.5 Friciekosten

In de Eerste kwartaalrapportage is melding gemaakt van onze constatering dat bij een aantal van onze medewerkers sprake is van een significante onderproductie. Ten aanzien van een aantal van deze medewerkers is de verwachting is dat zij niet op adequate wijze inzetbaar zullen zijn. Dit vraagt om maatwerkafspraken met individuele medewerkers die gepaard zullen gaan met frictiekosten. Omvang en ontstaansmoment van die frictiekosten zal per situatie verschillen. Om deze noodzakelijk geachte maatwerkafspraken te kunnen maken is budget nodig dat in de begroting niet is voorzien.

Het uitgangspunt is dat deze kosten gedurende een begrotingsjaar vooralsnog ten laste van de reserve worden geboekt en bij het opmaken van de jaarrekening nader zullen worden verwerkt. Op dit moment zijn er nog geen kosten concreet.

3 De uitvoering van onze taken

3.1 Terugblik op de bestuurlijke behandeling van onze eerdere rapportages 2018

Onze Eerste kwartaalrapportage van dit jaar toonde te lage productiecijfers wat betreft de uitvoering van de Drentse Maat. De cijfers waren voor ons aanleiding om direct bijsturende maatregelen te treffen. Het dagelijks bestuur heeft op basis van de Eerste kwartaalrapportage de onderproductie gemaximeerd op die van het eerste kwartaal. Tevens is de opdracht gegeven om naast de bijsturende maatregelen een aantal versoberingsmaatregelen te treffen en de focus binnen de bedrijfsvoering meer op de productie te leggen. Op 18 juni jl. heeft het dagelijks bestuur op basis van onze Voorjaarsrapportage als volgt besloten:

- Laat de onderproductie niet verder oplopen, hou zoveel mogelijk vast aan het behalen van minimaal 85% van de productie Drentse Maat met inzet van de beschikbare uren vanuit het jaarprogramma 2018;
- Verleg bij alle uitvoeringsonderdelen van het jaarprogramma (waar mogelijk) de focus op het versterken van de productie;
- Voer uit en stuur op de bijsturende maatregelen benoemd in de eerste kwartaalrapportage en de versoberende maatregelen benoemd in de Voorjaarsrapportage;
- Zet alle nog vrij beschikbare of gedurende het jaar overblijvende middelen binnen de begrotingswijziging 2018 in ten behoeve van het verhogen van de productie;
- Geef uitvoering aan het Actieplan productie 2018 op orde;
- Breid bij geschikte kandidaten de vaste formatie uit en gebruik hiervoor een deel van het budget van inhuur. Daarmee worden kosten bespaard en wordt tegelijkertijd de continuïteit en kwaliteit van de productie beter geborgd.

Tijdens de behandeling van onze Voorjaarsrapportage in het algemeen bestuur op 9 juli jl. zijn hierop aanvullend nog de volgende afspraken gemaakt :

- Ter voorbereiding van het jaarprogramma 2019 zal z.s.m. samen met de opdrachtgevers de discussie worden gevoerd over het uitvoeringsniveau bij toezicht, waarmee getracht wordt een stukje evaluatie van de Drentse Maat naar voren te halen;
- Het behalen van de 85% productie Drentse Maat is ons streven, waarbij de verwachting is uitgesproken dat dat waarschijnlijk niet gehaald gaat worden.
- In september zal een onderbouwde eindejaarsprognose voor 2018 volgen die gebaseerd zal zijn op de eerste 8 maanden van het jaar.

3.2 Stand van zaken ten opzichte van ons jaarprogramma 2018

In onderstaande tabellen wordt de stand van zaken weergegeven op hoofdniveau per 30 juni 2018. In de hoofdstukken 4, 5 en 6 wordt de uitvoering van de Drentse Maat, de niet- Drentse Maat en de meest relevante projecten nader toegelicht.

Tabel 2 : Totaal ureninzet productieve uren op hoofdniveau 30-6-2018

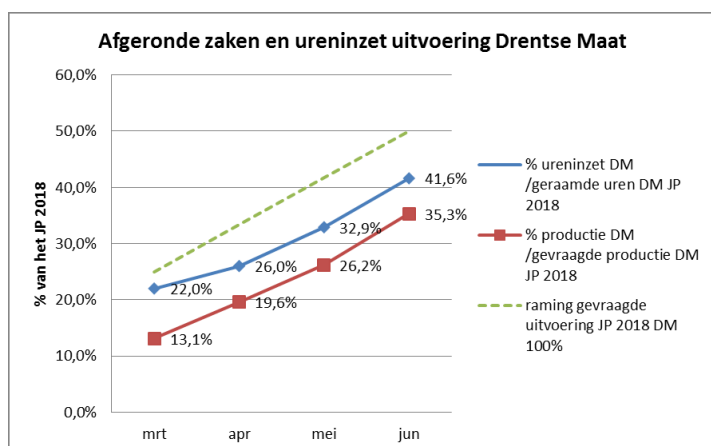
Jaarprogramma 2018	Uren gevraagd 2018	Uren beschikbaar in 2018	Realisatie uren tm 30-06-2018	Realisatie uren tm 30-06-2018	Realisatie uren tm 30-06-2018 t.o.v. beschikbaar	Uren
Drentse Maat (DM)	82.291	74.941	34.214	41,6%	45,7%	
Niet Drentse Maat (NDM)	53.257	53.254	28.730	53,9%	53,9%	
Adm. Ondersteuning (DM en NDM)	7.200	7.200	5.774	80,2%	80,2%	
Noodzakelijke projecten	16.606	16.606	5.483	33,0%	33,0%	
	159.354	152.001	74.202	46,6%	48,8%	

Tabel 3 : Totale aantal afgeronde zaken Drentse Maat ten opzichte van het jaarprogramma 2018

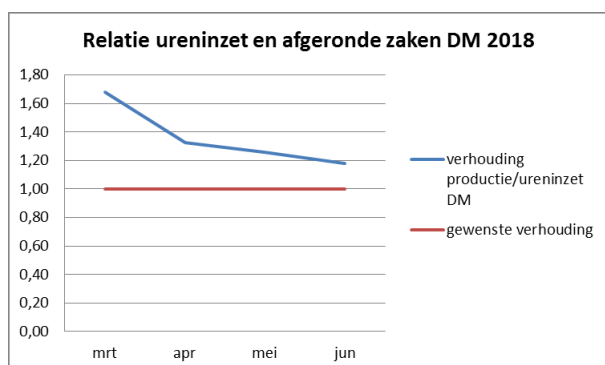
Wat	Jaarprogramma 2018	Aantal zaken afgerond tm 30-06-2018	%
Drentse maat	6.984	2.465	35,3%

*: Het totaal van de afgeronde zaken van de producten Drentse Maat is het totaal van de tabellen 4, 5 en 6

Figuur 3 : Afgeronde zaken en ureninzet uitvoering Drentse Maat ten opzichte van het jaarprogramma 2018

Figuur 4 : De relatie ureninzet en afgeronde zaken Drentse Maat

Tabel 4 : Afgeronde zaken Vergunningen en meldingen 30-06-218 (vraag gestuurd)

WAT	Totaal Drentse maat 2018	Aantal zaken afgerond tm 30-06-2018	%
101 Omgevingsvergunning Milieu - Oprichtingsvergunning	9	13	144,4%
102 Omgevingsvergunning Milieu - Revisievergunning	63	11	17,5%
103 Omgevingsvergunning Milieu - Milieuneutrale wijziging	32	28	87,5%
104 Omgevingsvergunning Milieu - Veranderen	70	43	61,4%
105 Omgevingsvergunning Milieu - OBM	52	18	34,6%
106 Omgevingsvergunning Milieu - Actualiseren	60	6	10,0%
107 Maatwerkvoorschrift Milieu	70	31	44,3%
108 Vooroverleg milieu	284	69	24,3%
109 Besluit Gelijkwaardigheid Activiteitenbesluit	2	1	50,0%
110 Intrekken van een vergunning	42	10	23,8%
111 Meldingen Activiteitenbesluit	1.193	259	21,7%
112 Melding niet inrichtinggebonden	36	29	80,6%
113 Ontheffing verboden	24	17	70,8%
114 Informatieverstrekking bedrijfsactiviteit en milieu	504	171	33,9%
115 Advisering rijksprocedures	32	1	3,1%

Tabel 5 : Afgeronde zaken toezicht 30-06-2018 (klachten vraag gestuurd)

WAT	Totaal Drentse maat 2018	Aantal zaken afgerond tm 30-06-2018	%
116 Toezicht milieu (bedrijfsactiviteiten) cat 1	0	6	600,0%
117 Toezicht milieu (bedrijfsactiviteiten) cat 2	953	309	32,4%
118 Toezicht milieu (bedrijfsactiviteiten) cat 3	599	175	29,2%
119 Toezicht milieu (bedrijfsactiviteiten) cat 4 en 5	434	159	36,6%
120 Klachten	903	238	26,4%

Tabel 6 : Afgeronde zaken bodem Drentse Maat 30-06-2018 (vraag gestuurd)

WAT	Totaal Drentse maat 2018	Aantal zaken afgerond tm 30-06-2018	%
121 Meldingen Besluit bodemkwaliteit	957	539	56,3%
122 Melding calamiteit bodem	66	4	6,1%
123 Toezicht bodemaspecten tanksaneringen	41	67	163,4%
124 Toezicht Besluit bodemkwaliteit	479	257	53,7%
125 Toezicht niet ernstige gevallen bodemsanering	79	4	5,1%

Tabel 7 : Besteding uren niet-Drentse Maat 30-06-2018 (vraag gestuurd behalve projecten)

Productgroep	Niet-Drentse Maat	totaal uren raming JP 2018	realisatie uren tm 30-06-2018	% gebruikte uren tov JP 2018
200	Bodem	27.148	11.390	42,0
300	Geluid, lucht en externe veiligheid	7.025	3.988	56,8
400	Asbest	3.349	2.166	64,7
500	Juridische ondersteuning	1.392	407	29,2
600	Milieuspecialistische taken	5.174	3.509	67,8
700	Projecten	3.708	1.367	36,9

Tabel 8 : : Besteding uren meest relevante noodzakelijke projecten 30-06-2018

Niet-Drentse Maat	totaal uren raming JP 2018	realisatie uren tm 30-06-2018	% gebruikte uren tov JP 2018
Zaaksysteem LOS	8.000	2.355	29,4
Project activiteitenbesluit	2.940	975	33,2
Landelijke handhavingsstrategie	4.250	494	11,6
Gevelcontroles	1.000	370	37,0

3.3 De uitvoering van de 3 prioritaire projecten

Op basis aanbevelingen uit het integrale onderzoek naar de organisatie en financiën door SeinstravandeLaar (okt. 2017) is besloten om vooruitlopend op het ontwikkelprogramma 3 urgente projecten direct op te starten. De stand van zaken van deze projecten wordt hieronder toegelicht.

3.3.1 *Project professionalisering financiële functie*

Dit project zal in 2018 grotendeels worden afgerond. De nieuwe P&C-documenten zijn in procedure en de P&C-cyclus is aangepast. Andere thema's binnen dit project betreffen het verbeteren van de verbinding tussen de administratie van productie en financiën, het inrichten van een dashboard financiën en een herijking van functies en bemensing met betrekking tot de control-taak. Al deze trajecten zijn lopend, in het najaar zal worden gestart met het werven van een controller en hoofd bedrijfsbureau. De aanpassing van systemen, administraties en de organisatorische aanpassingen zijn in gang gezet of ingepland in de loop van 2018.

3.3.2 *Project Verbeteren digitale aanlevering*

De gesprekken met onze opdrachtgevers zijn gevoerd. Een concept-rapportage wordt in augustus opgeleverd, met daarin ook aandacht voor het realiseren van de quick wins. De implementatie van de quick wins wordt zoveel mogelijk naar voren gehaald. De totale doorlooptijd kan lang zijn, afhankelijk van de opgave per deelnemer. Het rapport met de concrete afspraken wordt in het 3e kwartaal van 2018 opgeleverd. De totale doorlooptijd van de maatregelen kan lang zijn en is afhankelijk van de opgave per deelnemer. Dit jaar zal met de opdrachtgevers ook gesproken worden over het digitaal beschikbaar stellen van documenten en de manier waarop dit optimaal kan worden geregeld.

3.3.3 *Project werkprocessen op orde, LOS*

Op dit moment is het plan uitgewerkt waarmee de proces- en werkafspraken worden vastgelegd. Daarna wordt verwerking in het systeem voorzien. Medewerkers worden betrokken en opgeleid. In 2018 wordt een goede stap vooruit gemaakt. Totale doorlooptijd is geschat op anderhalf jaar (tot medio/eind 2019). Ook hier wordt gewerkt met quick wins, onder meer door trainingen, het beter in het systeem zetten van sjablonen en door administratieve handelingen (vooralsnog) zoveel mogelijk door het Bedrijfsbureau te laten uitvoeren.

3.4 De uitvoering van de overige acties in het Actieplan productie op orde 2018

Bij het ontwikkelprogramma is voor 2018 de focus gelegd op productieversterkende en –stabiliserende maatregelen. Hierop is onze begrotingswijziging 2018 aangepast. Het et Actieplan productie op orde 2018 betreft de bundeling van onderwerpen die ter stabilisatie en versterking van de productie dit jaar zullen worden opgepakt. Per onderwerp wordt hieronder de stand van zaken toegelicht. Het temporiseren van het Ontwikkelprogramma kent ook risico's. Van uitstel mag geen afstel komen. De noodzaak voor een grondige aanpak is in het onderzoeksrapport van SeinstravandeLaar onderbouwd met majeure conclusies en aanbevelingen. Daarbij is het samenspel tussen de RUD Drenthe en haar deelnemers een kritische succesfactor: medewerking van alle betrokkenen is nodig. Als de genoemde aspecten niet worden opgepakt blijven gesignaleerde knelpunten bestaan en blijft de organisatie onvoldoende robuust voor de toekomst. De actualiteit bevestigt echter de urgente noodzaak om allereerst de productie te versterken en daar grip op te krijgen.

3.4.1 *Project administratieve ondersteuning primair proces*

Dit project is opgestart. Een van de elementen binnen dit project betreft het onderzoeken en beter inregelen van de activiteiten door het bedrijfsbureau ter verlichting van de administratieve last van de zaakbehandelaars binnen het primaire proces. Door het meer centraliseren van onze registratie behorend bij de zaakbehandeling verwachten we een verbetering in de registratie en een verhoging van de datakwaliteit. Eind 2018 moeten de afspraken en uitvoering geborgd en organisatorisch ingebed zijn.

3.4.2 *Verbeteracties per team*

De opdracht binnen de dienst om de focus volledig te leggen op de primaire productie met daarbij de bijsturende maatregelen (Eerste kwartaalrapportage 2018) en de versoberingsmaatregelen (Voorjaarsrapportage 2018) zijn per team uitgewerkt in een set van verbeteracties, die nu geïmplementeerd worden. De implementatie wordt gecoördineerd om zo goed mogelijk sturing te kunnen geven aan de voortgang.

3.4.3 *Project Locatiebestand op orde*

Het op orde brengen van dit bestand is urgent. Een groot deel van de activiteiten (en de registratie daarvan) binnen de RUD Drenthe zijn gekoppeld aan dit bedrijfsbestand in LOS. Voor het bepalen en plannen van onze werkvoorraad ten behoeve van het jaarprogramma is een realistisch locatiebestand de basis. Tot op heden wordt voor de programmering gebruik gemaakt van het Drentse Maat bestand van 2014. Ook de deelnemersbijdrage is in belangrijke mate gebaseerd op dit bestand. Een plan van aanpak wordt in september verwacht op basis waarvan vervolgens de uitvoering kan plaatsvinden. Onderdelen binnen dit plan zijn de borging van de actualisatie binnen het primair proces (bijwerken van de data op basis van afhandeling van een zaak) en het verrijken/opschonen van de dataset.

3.4.4 *Bepalen nieuwe verrekensystematiek niet Drentse Maat*

Vanuit diverse gemeenteraden is in de zienswijzen behorend bij de behandeling van de begrotingswijziging 2018 en begroting 2019 aangegeven dat de toegepaste verrekensystematiek in 2018 vervangen moet worden door een andere wijze van verrekenen. Op basis van deze reacties is toegezegd in 2018 gezamenlijk met de eigenaren een nieuwe systematiek uit te werken. Dit onderwerp zal na de zomer worden opgepakt.

3.4.5 *Evaluatie onderdelen Drentse Maat t.b.v. uitgangspunten jaarprogramma 2019*

Bij de behandeling van de begrotingswijziging 2018, begroting 2019 en de Voorjaarsrapportage in het algemeen bestuur op 9 juli 2018 is toegezegd het onderwerp toezicht Drentse Maat te evalueren in 2018 om vervolgens te komen tot een meer realistisch uitgangspunt ten behoeve van de programmering van het jaarprogramma 2019. In 2019 is de evaluatie van de Drentse Maat gepland. Vanuit de accounthouders wordt ook aandacht gevraagd voor de uitvoering van de versoberingsmaatregelen die bij vergunningverlening gelden. Zo sluit het plannen van het vooroverleg niet aan bij de werkwijze in de praktijk en blijft het aantal meldingen Activiteitenbesluit de afgelopen jaren structureel sterk achter bij de ramingen van onze jaarprogramma's. Ook deze elementen vragen om een herijking van uitgangspunten voor het jaarprogramma 2019. Rekening houdend met het proces voor het vaststellen van het jaarprogramma 2019 ontbreekt het aan tijd om met diepgang dit onderdeel te evalueren. Om toch te komen tot bruikbare uitgangspunten voor het jaarprogramma 2019 zal dit onderwerp zo spoedig mogelijk na de zomer worden opgepakt in samenwerking met de accounthouders.

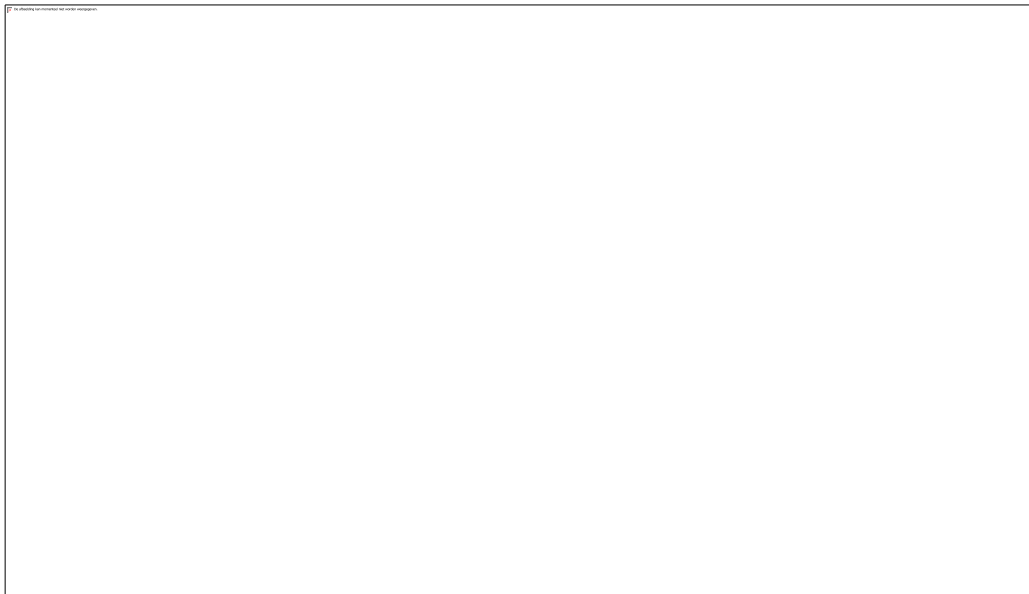

4 De toelichting op de uitvoering van de Drentse Maat taken

4.1 Vergunningen en meldingen

In onderstaande tabel is de stand van zaken weergegeven met betrekking tot de uitvoering van de omgevingsvergunningen onderdeel milieu, de meldingen en bijbehorende andere activiteiten. Het betreft hier grotendeels vraag gestuurde, niet voor uitvoering beïnvloedbare producten, waarbij nu de ambitie is ontstaan om de voortgang ook te laten zien op basis van de uitvoering van het werk per product (wat is binnengekomen, wat is afgerond en wat is nog in uitvoering). Deze exercitie bleek echter voor deze rapportage voor diverse producten nog niet goed mogelijk. Voor de producten meldingen Activiteitenbesluit en Informatieverstrekking bedrijfsactiviteiten milieu is het inzichtelijk gemaakt.

Tabel 9 : Uitvoering van vergunningen en meldingen milieu

Tabel 10 : Inzicht in afhandeling van werkvoorraad bij benoemde producten

WAT	Totaal Drentse maat 2018	Werkvoorraad per 30-06-2018	Ontvangen in 2018 01-01-2018 tm 30-06-2018	Aantal zaken afgerond tm 30-06-2018
111 Meldingen Activiteitenbesluit	1.193	169	274	259
114 Informatieverstrekking bedrijfsactiviteit en milieu	504	29	186	171

*: Werkvoorraad betreft het aantal zaken die in behandeling zijn

4.1.1 Vergunningen

Binnen het team vergunningen is in de eerste helft van dit jaar gewerkt aan het uniform maken van de gebruikte brieven (sjablonen in LOS) behorende bij de verschillende procedures, maar ook aan uniformiteit binnen de vergunning zelf, tot op het niveau van het opnemen van gestandaardiseerde teksten voor de considerans en gestandaardiseerde voorschriften. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van een voorschriftenprogramma dat is gebaseerd op de landelijke standaarden. De RUD Drenthe neemt deel in de redactie van de ontwikkeling van deze landelijke standaardisatie en heeft een voortrekkersrol gespeeld om deze landelijke standaarden te laten verwerken binnen een voorschriftenprogramma voor vergunningverleners. Dit programma zal aan alle omgevingsdiensten worden aangeboden. Een mooi succes voor de RUD!

Ten aanzien van de vergunningverlening wordt nog het volgende opgemerkt :

- In het kader van onderlinge kennisdeling en intake van nieuwe aanvragen zijn twee kennisoverleggen operationeel : een gericht op de agrarische bedrijven en een gericht op de overige bedrijven.
- Op basis van jurisprudentie dienen nu bij een vormvrije m.e.r.-beoordeling MER dezelfde stappen te worden doorlopen als bij een 'gewone' m.e.r.-beoordeling. Ervaringscijfer is dat de uitvoering hiervan ca 4-5 werkdagen per beoordeling vergt, een behoorlijke verzwaring van de te leveren inzet per vergunning. Het heeft onder meer betrekking op de grote melkrundveehouderijen en de intensieve veehouderijen. Inmiddels zijn al meer dan 30 beoordelingen verricht.
- Grote bedrijven (met grote belangen) kennen een hoge dynamiek en zijn moeilijk in te passen in de wijze waarop de vergunningverlening binnen de wetgeving is geregeld. De gewenste realisatietermijn is kort, waarbij de plannen op moment dat een vergunningaanvraag moet worden ingediend veelal onvoldoende zijn uitgewerkt. De opdrachtgever verlangt vaak een optimale medewerking van de RUD bij deze bedrijven. Dit levert een hoge werkdruk bij de vergunningverleners, verlangt creativiteit waar het kan en juist standvastigheid waar het moet. Het gaat hier om bedrijven waar Gedeputeerde Staten of Burgemeester en Wethouders bevoegd gezag zijn.
- Er wordt gebruik gemaakt van de wettelijke mogelijkheid om de termijn tot het nemen van een besluit te verlengen. Aandachtspunt hierbij is dat een van de argumenten om hiertoe over te gaan te maken heeft met een late aanlevering van de stukken behorende bij de aanvraag aan de vergunningverlener.
- De besluiten die gekoppeld zijn aan de reguliere procedure kennen een fatale termijn. Hierop wordt scherp gelet en krijgt de hoogste prioriteit ten opzichte van andere lopende zaken om te voorkomen dat deze termijn overschreden wordt. De besluiten behorend bij de uitgebreide procedure kennen een termijn van orde, die nu via een meer zakelijke houding richting de aanvrager strakker zal worden gehanteerd.
- Binnen het product milieuneutrale wijziging worden ook Wabo-besluiten bouw geregistreerd, die behoren bij de provinciale inrichtingen (eerste half jaar 9 stuks). De huidige PDC bevat de betreffende producten niet. Er zijn een tweetal producten die wel worden geleverd vanuit vergunningverlening, maar die niet worden geregistreerd : de gedoogbeschikking en de goedkeuringsbesluiten (besluiten die genomen moeten worden op basis van de verplichting in de vergunning op het aanleveren van stukken ter goedkeuring aan het bevoegd gezag). De uren worden geboekt onder vergunningverlening.

4.1.2 Actualisering van vergunningen

M.b.t. de actualisering van de vergunningen kunnen de volgende lijnen op basis van wettelijke grondslag worden onderscheiden :

- Doorlichting project vierde tranche Activiteitenbesluit
In dit binnen het jaarprogramma 2018 apart benoemde project wordt in kaart gebracht welke vergunningen of voorschriften als gevolg van (de vierde tranche) van het Activiteitenbesluit zijn komen te vervallen. Ook wordt bekeken of het opstellen van maatwerkvoorschriften (onder andere geluid) noodzakelijk is. In dat verband is onlangs aan het accounthoudersoverleg het advies voorgelegd om voor dierenkennels in het algemeen geen maatwerkvoorschriften op te stellen, tenzij er klachten bekend zijn. De meeste gemeenten hebben dit advies overgenomen. Indien is aangegeven dat maatwerk gewenst is, wordt dat voor 1-1-2019 opgesteld. Het opstellen van de maatwerkvoorschriften zelf behoort niet tot het project. Slechts bij een gering aantal bedrijven bleek tot nu toe het actualiseren een noodzakelijke stap. De betrokken bedrijven worden schriftelijk geïnformeerd in over het nieuwe kader aan voorschriften wat is gaan gelden. Deze brief is daardoor ook een belangrijk document voor het uitvoeren van toezicht. De doorlichting ligt achter op schema. In het eerste half jaar is ruim 1/3 (38%) van de dit jaar nog door te lichten vergunningen gecheckt. De planning wordt bijgesteld met als doel de doorlichting dit jaar volledig af te ronden. De materie is complex, waardoor er veel uitzoekwerk is. Ook het verkrijgen van de milieudossiers kost vaak veel tijd. De deadline van 1 januari 2019 vanuit het overgangsrecht voor het vaststellen van maatwerkvoorschriften geldt alleen voor het onderdeel geluid. Locaties waarbij juist dit onderdeel een rol kan spelen worden bij de doorlichting met voorrang behandeld.

- BBT-conclusies

Bij publicatie van nieuwe (geactualiseerde) BTT-conclusies (best beschikbare technieken) van een bepaalde branche dienen de vergunningen van de betrokken bedrijven binnen 4 jaar na publicatie te zijn aangepast. In 2017 zijn de BBT-conclusies geactualiseerd. Dat betekent dus dat voor deze branche alle vergunningen in 2021 moeten zijn aangepast.

- Nieuwe actualisatieplicht (LAP3)

Europese regelgeving en de Wet milieubeheer verplichten de Rijksoverheid iedere zes jaar een Landelijk Afvalbeheerplan op te stellen. Het LAP is het beleidskader, dat regels en afspraken bevat en aangeeft hoe Nederland met afval omgaat. Op 1 januari 2018 is het Besluit omgevingsrecht gewijzigd. Het besluit verplicht het bevoegd gezag binnen één jaar de vergunningen door te lichten en te toetsen aan (de sectorplannen in) het nieuwe afvalbeheerplan.

Er is inmiddels al veel inventariserend voorwerk verricht door het WAB (werkgroep afvalbeheer, een landelijke overleggroep van omgevingsdiensten op het gebied van afval). De oude en nieuwe sectorplannen zijn vergeleken, en er zijn sturingsvoorschriften opgesteld voor het LRSO (landelijke standaardteksten voor vergunningen) waar het LAP3 dat voorschrijft. De RUD heeft hier aan meegewerkt. Het realiseren van de opgelegde actualiseringsplicht binnen 1 jaar lijkt niet haalbaar, mede omdat de impact veel meer inrichtingen raakt dan vanuit het Rijk is ingeschat, zoals blijkt uit het overzicht wat door het WAB is gemaakt. Deze conclusie wordt door verschillende provincies gedeeld. In de tweede helft van 2018 zal de impact binnen Drenthe verder worden uitgewerkt en de actualisering worden opgepakt.

4.1.3 Meldingen Activiteitenbesluit

Het aantal geraamde meldingen blijft dit jaar evenals de voorgaande jaren veel te hoog : ongeveer de helft van de raming blijkt de uitvoeringspraktijk. Tegelijkertijd wordt geconstateerd dat de tijdsbesteding die nodig is voor het beoordelen en afhandelen van een melding toeneemt , omdat het bereik van het Activiteitenbesluit door de jaren heen sterk is verbreed. De complexe toetsingskaders die spelen bij de grote bedrijven (voorheen vergunningplichtig) zijn nu geïmplementeerd binnen het Activiteitenbesluit.

Bovenstaande bevindingen zullen worden betrokken bij het bepalen van de uitgangspunten van de programmering van het jaarprogramma 2019 om te komen tot een zo realistisch mogelijke planning.

Bij de afhandeling van meldingen loopt de doorlooptijd op door het ontbreken van documenten die nodig zijn voor een goede beoordeling. Het blijkt in de praktijk lastig deze informatie binnen te krijgen. Het is daardoor wenselijk om bij het afhandelen van meldingen een meer zakelijke houding in te gaan nemen zoals nu bij vergunningaanvragen is geformuleerd als verbetermaatregel (bij verzoeken tot aanvulling en uitblijven van aanlevering overgaan tot buiten behandeling laten). Deze zakelijke benadering voor meldingen is inmiddels uitgewerkt en zal met de accounthouders worden besproken.

4.2 Toezicht en handhaving

4.2.1 Regulier toezicht : op weg naar uniform werken en eenduidige data

Met de start van 2018 is een enorme stap voorwaarts gezet in het op uniforme wijze uitvoeren van het regulier toezicht. Dit is gekoppeld aan de invoering van het branchegericht toezicht, waarbij door de RUD checklisten per branche zijn samengesteld binnen het aangeschafte programma Digitale Checklisten (DC). De volgende branches zijn hierbij onderscheiden : 'Afval en sloop', 'Agrarisch', 'Automotive', 'Bouw, hout en beton', 'Detailhandel en ambachtsbedrijven', 'Horeca, sport en recreatie', 'Metaal', 'Opslag, transport en groothandel', 'Procesindustrie en water', 'Vuurwerk', 'Woon- en verblijfsgebouwen' en 'Overig'

Deze inspanning heeft aanzienlijk meer tijd gevegd dan voorzien en is daarmee 1 van de in onze Eerste kwartaalrapportage genoemde redenen waardoor de productie lager uitviel. Deze inspanning zal zich echter snel gaan terugverdienen. De implementatie zelf en de eerste slagen in het intern eenduidig afstemmen op welke wijze de checklist in de praktijk wordt toegepast hebben hierbij ook tijd gevegd. Dit intern afstemmen zal een proces zijn wat altijd aandacht zal blijven vragen, waarbij de resultaten vanuit het regulier toezicht ook betrokken zullen worden (programmatische cyclus).

Uitgangspunt bij de uitwerking van de checklisten per branche is een zo efficiënt mogelijke, risico-gerichte, maar verantwoorde checklist samen te stellen. Nu op basis van dit uitgangspunt voor alle branches dergelijke checklisten zijn opgesteld is in feite ook voldaan aan de opgelegde versoberingsmaatregel om het toezicht toe te spitsen op alleen de meest risicovolle, relevante aspecten. Uiteraard zal bij constatering van misstanden op andere onderdelen dan in de checklist benoemd hier passend en conform de LHS tegen worden opgetreden. Een verdere afschaling van het toezicht dan nu uitgewerkt in de checklisten wordt daarom op dit moment afgeraden. Op basis van de ervaringen in de tweede helft van 2018 zal worden bekeken in hoeverre een verdere aanscherping mogelijk is.

Door de implementatie van digitale checklisten en het verbeteren en eenduidig afstemmen van de registraties in LOS, DC en de urenregistratie (en de sturing daarop) wordt er nu data opgebouwd, die gebruikt kan gaan worden voor analyses op naleefgedrag per branche en inzicht gaan geven in de mate van voorkomen en type overtredingen. Met deze verbeterlagen zijn we nog niet klaar. Zo zullen de verbeteringen voortvloeiend uit het project werkprocessen op orde zal hier ook effect op hebben. Zo is het streven om ook inzicht te gaan geven in de maatregelen / mate van opschaling van de handhaving die nodig is om de naleving desnoods af te dwingen. Tenslotte kan het bovenstaande ook niet los worden gezien van de verbeteringen die vanuit het Project Locatiebestand op orde zullen worden aangebracht. Al deze verbeteringen in het informatiebeheer kunnen worden beschouwd als randvoorwaarden voor onze ambitie om te komen tot een transparante wijze van het risico gestuurde toezicht. De ontwikkeling daarvan is gekoppeld aan de uitvoering van het ontwikkelprogramma.

De impact van de invoering van DC en de toepassing en registratie van de LHS op het dagelijkse werk van de toezichthouder is groot. Feitelijk wordt de administratieve afhandeling sterk vergroot. Binnen het ontwikkelprogramma willen wij toewerken naar een strategisch toezichtskader waarbij op basis van analyses van de geregistreerde bevindingen van de toezichthouders bepaald wordt welke bedrijven urgentie moeten hebben in toezicht (en welke juist niet), welke activiteiten binnen branches aandacht nodig hebben en welke minder en op welke wijze de veel voorkomende overtredingen de naleving het meest effectief kan worden gerealiseerd (bijvoorbeeld door toepassing van de tafel van 11). Met deze manier van werken geven wij uitvoering aan de voor ons geldende wettelijke kwaliteitseisen van uitvoering. Om onze ontwikkelkracht hierbij te vergroten bieden wij dit jaar 2 medewerkers de mogelijkheid om deel te nemen aan het Leeratelier Toezicht en Naleving van de Nederlandse School voor Openbaar Bestuur (NSOB).

4.2.2 Regulier toezicht : de productie

De door onze opdrachtgevers aangeleverde dossiers worden nu bij het voorbereiden van een controle gecheckt op volledigheid en wordt indien onvolledig gevraagd om de ontbrekende informatie. Om te komen tot de gewenste aanvullingen is de samenwerking gezocht met het bedrijfsbureau, die hiermee de toezichthouders ontzorgt. Deze werkwijze zorgt er inmiddels al voor dat de aanlevering van volledige dossiers een verbetering laat zien bij een aantal opdrachtgevers.

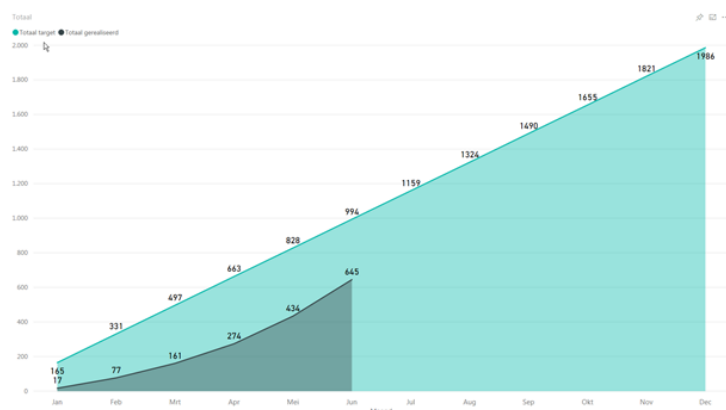
In de tabel 10 en figuur 3 is de stand van zaken weergegeven wat betreft de productie van de uitvoering van het reguliere toezicht. Ten opzichte van het eerste kwartaal is een duidelijk stijgende lijn zichtbaar. Dit is een effect van de versterkte sturing op de productie. In bijlage 1 zijn overzichten opgenomen die de productie laten zien onderverdeeld per categorie inrichtingen (2, 3 en 4/5). Op dit moment is het nog niet goed mogelijk inzicht te geven in de verwerking van de totale werkvoorraad (aantallen gepland, in uitvoering en voltooid).

Er zijn de eerste helft van het jaar 287 hercontroles uitgevoerd.

Tabel 11 : Uitvoering van het geplande toezicht

WAT	Totaal Drentse maat 2018	Aantal zaken afgerond tm 30-06-2018	%
116 Toezicht milieu (bedrijfsactiviteiten) cat 1	0	6	600,0%
117 Toezicht milieu (bedrijfsactiviteiten) cat 2	953	309	32,4%
118 Toezicht milieu (bedrijfsactiviteiten) cat 3	599	175	29,2%
119 Toezicht milieu (bedrijfsactiviteiten) cat 4 en 5	434	159	36,6%
120 Klachten	903	238	26,4%

Figuur 5 : Uitvoering regulier toezicht per maand (zie ook bijlage 1)

4.2.3 Ongepland toezicht is gerelateerd aan het reguliere toezicht

De uitvoering van de reguliere controles wordt beïnvloed door de zogenaamde ongeplande controles. Dit is het toezicht wat wordt uitgevoerd naar aanleiding van klachten, opgestarte handhavingstrajecten en rechtstreekse verzoeken vanuit het bevoegd gezag. Deze krijgen voorrang op de uitvoering van het reguliere werk. De in tabel 13 benoemde aantallen zijn meegeteld in de productiecijfers bij de reguliere controles. De ongeplande controles vergen al snel meer uren dan de reguliere controles (beperkt tot eerste controle en eventueel een hercontrole) en passen derhalve niet goed binnen het kental van de reguliere controle. De uren worden op dezelfde post van toezicht regulier geboekt. Recentelijk (in het AB van 9 juli 2018) is een herijking van de Drentse Maat wat betreft de uitvoering van het toezicht afgesproken, die in ieder geval moet leiden tot heldere uitgangspunten voor het jaarprogramma 2019. Dit onderdeel is in paragraaf 3.3 besproken. Hier zal dit onderdeel ook in worden betrokken.

Tabel 12 : Uitvoering van het ongepland toezicht

	totaal RUD
Toezicht niet gepland (bedrijfsactiviteiten) cat 1.	5
Toezicht niet gepland (bedrijfsactiviteiten) cat 2.	61
Toezicht niet gepland (bedrijfsactiviteiten) cat 3.	22
Toezicht niet gepland (bedrijfsactiviteiten) cat 4.	13
Totaal	101

4.2.4 Handhaving

Bij de uitvoering van handhavingstrajecten is het team juridisch de trekker en worden toezichthouders op verzoek ingezet. Het toezicht hierop wordt geregistreerd als ongepland toezicht. Verbeterslagen in de registratie zijn nodig om meer inzicht te verschaffen over het in beeld brengen van de handhavingstrajecten.

4.2.5 Klachten

De registratie van het aantal klachten vindt plaats binnen de urenpost van het Jaarprogramma 2018. Alle acties en inzet die naar aanleiding van een klacht plaatsvindt, zijn gekoppeld aan de uitvoering van het

ongepland toezicht. Zoals al eerder is aangegeven wordt gewerkt aan het opbouwen van een registratiewijze (en bijbehorende data) waarbij meer diepgang kan worden gegeven over bijvoorbeeld de aard van de klachten. Voor de afhandeling van klachten is 1205 uur inzet gepleegd door toezichthouders, ondersteund door specialisten en juristen. Voor excessen houden we de uren apart bij en maken we afspraken met het bevoegd gezag.

Tabel 13 : Inzicht in behandeling van werkvoorraad bij klachten

WAT	Totaal Drentse maat 2018	Werkvoor raad per 30-06-2018	Ontvangen in 2018 01-01-2018 tm 30-06-2018	Aantal zaken afgerond tm 30-06-2018
120 Klachten	903	82	292	238

4.2.6 Ketentoezicht

In het begin van het jaar is veel tijd gestoken in het organiseren van de werkzaamheden en het opstellen van projectplannen. Dit is in eerste instantie gebeurt voor de thema's 'co-vergisting' en 'asbest'. Later in het jaar wordt eventueel het thema 'schrootverwerking' opgepakt. Dit thema is gerelateerd aan het thema 'wit- en bruingoed' dat in 2017 is opgepakt. Via de digitale nieuwsbrief van het IPO werd onlangs het succesverhaal bij deze thematische aanpak verspreid (25 juni 2018, de volledige tekst is terug te lezen in bijlage 2).

Binnen het thema 'co-vergisting' zijn inmiddels nagenoeg alle vergisters in Drenthe bezocht. Daarbij zijn wat betreft het ketenaspect geen grote overtredingen geconstateerd. Op het gebied van de naleving van de omgevingsvergunning zijn wel diverse problemen en overtredingen geconstateerd. Ook de beleving van significante milieuhinder in de omgeving wat leidt tot klachten (bijvoorbeeld geur en transport) kwam hierbij duidelijk naar voren. Deze beide aspecten zijn gerelateerd aan elkaar. De komende tijd wordt de focus gelegd op aanverwante schakels zoals enkele transporteurs en/of primaire ondoeners. Bij 'Asbest' heeft in de eerste helft van 2018 de focus gelegen op mogelijke illegale saneringen. Daarbij is bij acceptanten nagegaan van welke locaties zij asbest hebben ontvangen en is nagegaan of hiervoor ook een sloopmelding is gedaan. Dit proces loopt nog en heeft al enkele illegale saneringen opgeleverd waarvoor een proces-verbaal is opgemaakt.

Vanuit de markt hebben wij signalen ontvangen dat AVI-bodemassen op termijn een probleem kunnen gaan vormen omdat de toepassingseisen wijzigen en er daardoor minder vraag wordt verwacht. Wij zijn dan ook nu al bezig ons te oriënteren op dit mogelijke ketenprobleem. Hoewel dit oorspronkelijk niet één van de geplande thema's binnen ketentoezicht voor 2018 is, is het goed om ook aandacht te besteden aan potentiële problemen.

Doordat de focus momenteel sterk ligt op het verhogen van de productie binnen de Drentse Maat zitten we in de situatie dat er niet optimaal aandacht kan worden besteed aan ketentoezicht. De tijdbesteding blijft dermate achter dat niet te verwachten valt dat de volledige 2.400 uur zal worden benut. De tijdsbesteding ligt wellicht hoger dan de geregistreerde 700 uur, bijvoorbeeld omdat de registratie op het onderwerp ketentoezicht nog niet altijd correct plaatsvindt maar soms wordt geregistreerd op regulier toezicht. Een strakke scheidslijn is niet altijd te trekken. Hier zal in de tweede helft van 2018 aandacht aan worden besteed.

Illegale handel in elektronisch afval: Drenthe grijpt in

Afgedankte koelkasten uit Nederland verdwijnen via het illegale circuit naar landen als Ghana en Nigeria. De waardevolle metalen komen bij ons terug, het afval blijft achter in Afrika. De provincie Drenthe besloot gebruik te maken van haar mogelijkheid om in te grijpen. [Lees verder](#)

4.3 Bodem Drentse Maat

4.3.1 Overzicht van de in inzet

In onderstaande tabel is de stand van zaken van 30 juni 2018 weergegeven voor de producten bodem Drentse Maat.

Tabel 14 : Uitvoering van bodemtaken Drentse Maat

WAT	Totaal Drentse maat 2018	Aantal zaken afgerond tm 30-06-2018	%
121 Meldingen Besluit bodemkwaliteit	957	539	56,3%
122 Melding calamiteit bodem	66	4	6,1%
123 Toezicht bodemaspecten tanksaneringen	41	67	163,4%
124 Toezicht Besluit bodemkwaliteit	479	257	53,7%
125 Toezicht niet ernstige gevallen bodemsanering	79	4	5,1%

4.3.2 Meldingen en toezicht Besluit bodemkwaliteit

Op basis van de beoordeling van de meldingen en het toezicht daarop streven we naar duurzaam bodembeheer. Dat wil zeggen een balans tussen bescherming van de bodemkwaliteit van mens en milieu en de maatschappelijke ontwikkelingen zoals woningbouw en aanleg van wegen. Hierbij wordt conform het afgesproken uitvoeringsniveau Drentse Maat 50% van de meldingen gecontroleerd. Op concernniveau klopt dit aardig, per opdrachtgever kan hier een verschil zitten. Grote projecten zoals Provincie Drenthe (Dak van Drenthe) leiden tot een hoger aantal dan geraamd.

De keuze bij welke meldingen toezicht wordt uitgevoerd is gebaseerd op een risico-inschatting, gebaseerd op kennis en ervaring. Zo wordt niet gecontroleerd op de toepassing van zand uit bekende zandwinputten. Melders waarbij wij minder goede ervaringen hebben wat betreft naleving van de regels bij het toepassen van verontreinigde grond worden wel gecontroleerd. Dit geldt ook voor melders die bij ons onbekend zijn waardoor er nog geen risicoprofiel aanwezig is voor de beoordeling.

Bij het constateren van overtredingen wordt de LHS toegepast. Hierbij wordt evenals bij het regulier toezicht bij de bedrijven gebruik gemaakt van het programma Digitale Checklisten.

5 De toelichting van de uitvoering niet-Drentse Maat taken

5.1 Overzicht ureninzet niet-Drentse Maat

Met het onderstaand overzicht wordt meer inzicht gegeven in de ureninzet behorende bij de producten niet-Drentse Maat. In de volgende paragrafen wordt inhoudelijk dieper op de meest relevante producten ingegaan. Het overzicht is beperkt tot die producten die door alle opdrachtgevers worden afgenomen. De uren van advisering behorend bij een product van de Drentse Maat worden geboekt op het betreffende Drentse Maat product (bijvoorbeeld : de uren behorend bij een advies geluid voor de beoordeling van een vergunningaanvraag worden geboekt op de vergunning).

Figuur 6 : De inzet van uren ten behoeve van de niet-Drentse Maat

Productgroep	Niet-Drentse Maat	totaal uren raming JP 2018	realisatie uren tm 30-06-2018	% gebruikte uren tov JP 2018
200	Bodem	27.148	11.390	42,0
300	Geluid, lucht en externe veiligheid	7.025	3.988	56,8
400	Asbest	3.349	2.166	64,7
500	Juridische ondersteuning	1.392	407	29,2
600	Milieuspecialistische taken	5.174	3.509	67,8
700	Projecten	3.708	1.367	36,9

5.2 Bodem niet-Drentse Maat

Meer dan de helft van het totaal aantal benodigde uren voor de uitvoering van de niet-Drentse Maat is nodig voor de uitvoering van de bodemtaken. Een deel hiervan is gekoppeld aan de uitvoering van de saneringstaken in het kader van de Wet bodembescherming waarvoor de provincie Drenthe en de gemeente Emmen bevoegd gezag zijn, het andere deel betreft bodemtaken die worden uitgevoerd voor iedere opdrachtgever.

5.2.1 WBB (provincie en Emmen)

Naast het beschermen van de Drentse bodem draagt de RUD ook bij aan het schoner maken van de Drentse bodem. Dit gebeurt op basis van de uitvoering van de taken behorend bij de meerjarenprogramma's Wet bodembescherming. De aantrekkende economie stimuleert de ruimtelijke ontwikkeling waardoor wij nog geen afname zien in het aantal saneringsbeschikkingen en BUS-meldingen.

Het vermelden waard is de ontwikkeling van het gebiedsgericht grondwaterbeheer. In de gemeenten Hoogeveen, Assen en Coevorden wordt het gebiedsgericht grondwaterbeheer verder vorm geven en is samen met gemeenten en eventuele derden gekomen tot gebiedsbeheerplannen. Het eerste gebiedsplan Hoogeveen en uitvoeringsplan is door GS in maart 2018 in concept vastgesteld en ligt vanaf 13 juni ter inzage.

5.2.2 Bodemtaken niet Drentse Maat (excl. Wbb)

Hieronder valt informatieverstrekking aan derden, beoordelen bodemonderzoeken en warmte-koude opslag meldingen. Wij adviseren bij civieltechnische plannen, ruimtelijke plannen, VTH, rioleringsplannen, beheer stortplaatsen etc. Daarnaast adviseren wij ook bij beleidsvragen zoals bijvoorbeeld toepassing van grond afkomstig uit de bollenteelt en adviseren we bij over nieuwe wetgeving (bijvoorbeeld aanvullingswet Wbb in relatie tot de Omgevingswet)

De evaluatie nota Bodembeheer is gaande onder regie van de RUD met daaraan de in gang gezette aanbesteding voor de actualisering van de bijbehorende bodemkwaliteitskaarten voor al onze opdrachtgevers. Dit wordt het vernieuwde kader voor grondverzet en -toepassing.

Dit jaar is een drietal meldingen binnengekomen van dumpen van afval afkomstig van productie van synthetische drugs. Deze dumpingen passen bij de constatering van het OM dat de productie van synthetische drugs zich aan het verplaatsen is van het zuiden van het land naar het noorden van het land. Dit komt door de effectieve aanpak van deze criminaliteit in het zuiden. De RUD gaat zich hier als organisatie beter op voorbereiden om vervolgens dergelijke delicten adequaat en veilig voor haar toezichthouders op te kunnen pakken.

5.3 Geluid, Lucht en externe veiligheid

5.3.1 Geluid

De grootste adviesvraag van de gemeenten betreft de vraag naar geluidsadviezen (ca. 75%). De afgelopen jaren hebben de gemeenten een steeds groter beroep op de RUD gedaan. De advisering richt zich op wegverkeerslawaaï, spoorweglawaaï en industrielawaaï. De adviezen worden door de gemeenten gebruikt voor ruimtelijke plannen, bouwplannen en behandelen van klachten. Sinds begin vorig jaar zien we dat meer gemeenten ons gaan betrekken bij de geluidsaspecten bij (muziek)evenementen. De werkzaamheden bestaan dan uit beleidsondersteuning maar ook uit het daadwerkelijk uitvoeren van geluidsmeting bij evenementen, Hierbij merken we dat de ervaring die in de ene gemeente wordt opgedaan kan worden gebruikt bij een andere.

5.3.2 Lucht

In toenemende mate wordt de RUD door de gemeenten ingeschakeld om advies uit te brengen ten aanzien van lucht en geuraspecten. De toename betekent dat deze aspecten veelal beter worden meegenomen in de planvorming. Hierbij moet worden gedacht aan het toetsen van ruimtelijke plannen aan luchtkwaliteitsregels.

De verontreiniging is afkomstig van verschillende bronnen, zoals het gemotoriseerde verkeer, industriële en agrarische bedrijven en achtergrondconcentraties van verontreinigende stoffen. Fijn stof (PM10) en stikstofdioxide (NO₂) zijn de belangrijkste stoffen in de luchtkwaliteitsregelgeving. Daarnaast worden geurcontouren rond bedrijven in de advisering meegenomen.

5.3.3 Externe veiligheid

De uren inzet die samenhangt met de werkzaamheden die voor de gemeente op het gebied van externe veiligheid worden uitgevoerd worden grotendeels in rekening gebracht bij de provincie Drenthe. Dit omdat zij in het kader van programma Impuls externe veiligheid 2015-2018 budget ontvangen van het rijk. De provincie heeft een deel van dit budget beschikbaar gesteld aan de RUD Drenthe. Door het Rijk, IPO en VNG worden momenteel gesprekken gevoerd over het verlengen van het programma met een periode van 1 jaar. Financiering na 2019 is (nog) niet voorzien. De advisering ten aanzien van externe veiligheid heeft voor wat de ureninzet betreft een aandeel van 20% in de totale milieuadviesing.

- Actualisatie Regionaal Risicoprofiel (RRP)

De Wet op de veiligheidsregio's schrijft voor dat de Veiligheidsregio Drenthe (VRD) gezamenlijk met de partners, in dit geval de 12 Drentse gemeenten, het waterschap, het Openbaar Ministerie en de Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie (GHOR), het RRP actueel moet worden gehouden. Hiervoor voert de VRD elke 4 jaar een actualisatieslag uit, waarbij de hiervoor genoemd partners een afgevaardigde hebben geleverd om het plan te kunnen actualiseren.

Een van de onderdelen van het RRP zijn de risico's met gevaarlijke stoffen binnen Drenthe. Dit onderdeel wordt als de technologische omgeving, analoog aan de risicokaart, genoemd. Voor de technologische omgeving heeft de RUD een bijdrage aan de actualisatie geleverd.

- Register Risicosituaties Gevaarlijke Stoffen (RRGS)

Het Registratiebesluit alsmede de ministeriële regeling provinciale risicokaart schrijft voor dat de in het register RRGS geregistreerde gegevens niet ouder mogen zijn dan 5 jaar. Dit houdt in dat er jaarlijks een aantal risicosituatie geactualiseerd moeten worden. Dit zijn situaties waarvoor de gemeente en de provincie bevoegd gezag zijn. Daarnaast zijn er risicosituaties, voornamelijk mijnbouwinstellingen en defensie terreinen waarvoor het ministerie het bevoegd gezag is en voor de actualisatie verantwoordelijk is.

In Drenthe zijn momenteel 277 risicosituaties in het register geregistreerd die onder het bevoegd gezag van de gemeente en provincie vallen. In 2018 moeten 187 risicosituaties worden geactualiseerd. Dit redelijk grote aantal is te verklaren doordat in 2013 een grote actualisatieslag door het toenmalige Steunpunt externe veiligheid is uitgevoerd. Van dit aantal moeten in 2018 nog 12 risicosituaties worden geactualiseerd, waarvan 3 de gegevens ouder zijn dan 5 jaar. Verder zijn er nog 11 risicosituaties die in het register in bewerking zijn, vanwege bijvoorbeeld een vergunningprocedure. Doelstelling is om deze ook in 2018 in het register te autoriseren.

In 2018 zijn 28 risicosituatie uit het register verwijderd als gevolg van wijziging van het bedrijf of het stoppen ervan.

De registratie, actualisatie en de autorisatie van de risicosituaties in het RRGS is volledig door de 12 gemeenten en de provincie overgedragen aan de RUD. De adviseurs externe veiligheid voeren deze werkzaamheden uit en de bestede uren komen ten laste van de rijks gelden Impuls externe veiligheid.

5.4 Asbest

Tot op heden zijn er Drenthe-breed circa 1.400 sloopmeldingen binnengekomen. Deze zijn allemaal getoetst. Het is de verwachting dat aan het eind van het jaar circa 2.200 sloopmeldingen zijn ontvangen. De verwachting is dat er dit jaar circa 3.200 startmeldingen binnenkomen. Dit is nagenoeg gelijk aan 2017. Uit deze cijfers blijkt duidelijk dat het aantal startmeldingen geen afgeleide is van het aantal sloopmeldingen. Het aantal startmeldingen ligt veel hoger omdat bijvoorbeeld in 2017 een sloopmelding is ingediend maar dat er pas in 2018 wordt gestart met het slopen. Soms worden voor een locatie ook meerdere startmeldingen ingediend omdat gefaseerd over soms meerdere jaren wordt gesloopt. Halverwege 2018 zijn inmiddels ruim 800 saneringslocaties bezocht.

De praktijk is dat tijdens het toezicht bij het constateren van overtredingen het werk wordt stilgelegd en de tekortkomingen worden opgelost waarna het werk wordt hervat, dit mede om de voortgang niet te frustreren. Dat betekent dat niet voor elke overtreding een boeterapport wordt opgemaakt. Op de saneringslocaties zijn tot op heden 3 boete-rapporten opgemaakt en 57 tekortkomingen geconstateerd.

Momenteel wordt de werkwijze t.b.v. het asbesttoezicht geëvalueerd. Hierover gaan wij in overleg met onze opdrachtgevers. Dit is mede noodzakelijk omdat het aantal sloopmeldingen en het aantal startmeldingen wederom veel groter is dan in het jaarprogramma is opgenomen. Om het toezicht voor de tweede helft van 2018 op dit landelijk prioritaire thema te kunnen blijven uitvoeren wordt een overschrijding op dit product voorzien van ca. 900 uur. Het aantal sloopmeldingen is afhankelijk van de meldingen die u ontvangt. Het uitvoeren van toezicht is afhankelijk van het aantal startmeldingen die door de RUD worden ontvangen.

5.5 Juridische advisering

Onze juridische inzet, zoals bij bezwaar en beroep, wordt geschreven op het hoofdproduct. Veelal zijn dit toezicht- of vergunningsverleningsproducten die onder de Drentse maat vallen. Rapportage hierover vindt dan plaats onder het kopje Drentse maat. Dit betekent dat de uren besteed aan juridische ondersteuning in het algemeen flink afwijken ten opzichte van de planning. De kengetallen voor de uren voor Drentse maat producten moeten hierop nog aangepast worden. Dit is echter nog niet mogelijk, omdat deze kengetallen eerst verder ontwikkeld moeten worden. Over het algemeen kan worden gesteld dat de uren voor juridische ondersteuning flink lager zijn dan gepland. Bij de provincie is dit echter niet het geval. Wij verzorgen voor de provincie ten opzichte van de gemeenten extra juridische ondersteuningstaken die niet onder de Drentse maat vallen. Hierover wordt apart gerapporteerd aan de provincie.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de inzet die vanuit het team juridisch wordt verricht en veelal verbonden is met de Drentse Maat (vergunningverlening en handhaving). In de brieven aan de opdrachtgevers met betrekking tot de halfjaarcijfers is inhoudelijk ingegaan op de zaken die daar spelen.

Tabel 15 : Inzicht in afgeronde en nog lopende procedures

	afgerond	werkvoorraad
(Hoger) beroep	7	21
Bezwaar	9	4
WOB-verzoek	9	
Gedoogbeschikking	3	
Last onder bestuursdwang	3	1
Last onder dwangsom	54	88
Handhavingsverzoeken	6	7

Het aantal nog lopende zaken die betrekking hebben op de last onder dwangsom wordt versterkt doordat een opgelegde dwangsom net zo lang geldt totdat deze wordt ingetrokken. De praktijk is dat het nodig kan zijn om deze besluiten jaren te laten gelden.

Dossiers in het kader van beroep en hoger beroep kunnen zeer lange tijd bij de rechtbank en Raad van State liggen.

Onder de kop “last onder dwangsom” vallen verschillende oplopende procedurestappen, beginnend met een vooraankondiging en eindigend bij het actief innen. De registratie is op dit moment onvoldoende ingericht om na te kunnen gaan met welke stap de naleving wordt afgedwongen. Of en hoe dit anders moet en wordt binnen het project Werkprocessen op orde (LOS) opgepakt.

Wij merken dat sinds de Wet dwangsom niet meer van toepassing is op Wob-verzoeken er geen oneigenlijke verzoeken meer worden ingediend. Er wordt ook lang niet altijd meer direct een Wob-verzoek ingediend, maar vaak eerst een verzoek om informatie. De informatievraag gaat vooral over de emissiegegevens (van bijvoorbeeld geur, fijnstof, geluid of zzs-stoffen) en om de vergunningen van grote bedrijven/inrichtingen (zoals een mestvergister, grasdrogerij en een bedrijf waar vrachtwagencabines worden gespoten). Het valt op dat 2 Wob-verzoeken direct bij ons zijn ingediend (niet gericht aan een gemeente of via een gemeente binnengekomen).

5.6 Milieu specialistische taken : MER en advisering bij bouw en RO

De ureninzet in het eerste half jaar ligt duidelijk hoger dan geraamd. De verwachting is dat dit ook in de komende deel van het jaar zo zal blijven. De aantrekkende economie zorgt er voor dat ruimtelijke projecten die in de crisisperiode op de plank zijn gelegd nu worden opgestart. De beoordelingen lijken meer tijd te vragen door een toenemende complexiteit (er is een tendens van intensiever ruimtegebruik, het opzoeken van de grenzen daarin en een toename van inbreidingsprojecten). Dit leidt tot meer spanning bij zoneringsvraagstukken en een noodzaak tot nauwkeuriger toetsen. Wat verder opvalt zijn de aantallen projecten van zonneparken en de beoordelingen voor grote industriële vergisters, die een maatschappelijke en politieke gevoeligheid kennen en tevens een complex afwegingskader hebben.

5.7 Projecten : extra werk opdrachtgevers

Door een aantal opdrachtgevers zijn naast het reguliere takenpakket behorend bij het jaarprogramma extra opdrachten bij ons ingebracht. De verantwoording over de voortgang van deze projecten gebeurt rechtstreeks naar de betreffende opdrachtgevers.

6 De toelichting op de uitvoering van de (noodzakelijke) projecten

6.1 De noodzakelijke projecten

In het jaarprogramma 2018 zijn een aantal noodzakelijke projecten benoemd. In onderstaande tabel worden de op basis van ureninzet meest relevante projecten in beeld gebracht. Het project zaaksysteem LOS is in 2.2.3 behandeld en het project activiteitenbesluit in 3.1.2.

Tabel 16 : ureninzet noodzakelijke projecten per 30-06-2019

	totaal uren raming JP 2018	realisatie uren tm 30-06-2018	% gebruikte uren tov JP 2018
Niet-Drentse Maat			
Zaaksysteem LOS	8.000	2.355	29,4
Project activiteitenbesluit	2.940	975	33,2
Landelijke handhavingsstrategie	4.250	494	11,6
Gevelcontroles	1.000	370	37,0

6.1.1 De Landelijke Handhavingsstrategie (LHS)

De LHS is door de bevoegde gezagen als uitvoeringskader vastgesteld. In het accounthoudersoverleg is afgesproken dat de RUD Drenthe per 1 januari 2018 gaat werken met de LHS. De LHS geldt Wabo-breed en wordt daardoor door ons toegepast bij het milieutoezicht en het bodemtoezicht. Het werken met de LHS houdt in dat als er een overtreding wordt geconstateerd, deze aan de hand van de ernst van de overtreding en het gedrag van de overtreder wordt beoordeeld in de matrix van de LHS en dat er vervolgens een passende interventie wordt toegepast. Waar nodig wordt samengewerkt met de politie en het OM. De toepassing van de LHS is een andere werkwijze die wel even wennen is. Dat geldt ook voor de aparte registratie van de uren hiervan; de uren worden met name nog binnen het reguliere toezicht geboekt. Voor het komende half jaar zal er gestuurd worden op het goed boeken van de uren. Hiermee wordt tegelijkertijd bereikt dat de verhouding productie en ureninzet van het toezicht meer eenduidig wordt. Om te komen tot een eenduidige toepassing van de LHS is interne afstemming van beoordelingen van praktijksituaties noodzakelijk. Een halfjaarlijkse evaluatie blijkt met het ontbreken van voldoende gegevens niet mogelijk. Ons voorstel is om eind van het jaar met een evaluatie te komen.

6.1.2 Gevelcontroles

De resultaten van de gevelcontroles c.q. leegstandscontroles worden meegenomen in het project 'actualiseren Locatiebestand'.

6.2 Overige projecten

6.2.1 Omgevingswet

Alle eigenaren/opdrachtgevers en ook wij zijn ons aan het voorbereiden op de komst van de Omgevingswet. Het is nu van belang om daar gezamenlijk verdere invulling aan te geven door gewoon 'te doen' want dan pas kunnen we ontdekken wat de komst van de Omgevingswet voor de praktijk betekent, hoe onze expertise en informatie bij de ontwikkeling van het nieuwe instrumentarium en de beleidscyclus van de omgevingswet bij onze opdrachtgevers kan worden ingezet en hoe we onze gezamenlijke werkprocessen zo effectief mogelijk op de omgevingswet moeten gaan inrichten. Bij een aantal opdrachtgevers leveren we al een bijdrage aan zo'n 'oefenproject', maar we zoeken er meer. Daarnaast zijn we aan het onderzoeken hoe we zelf 'producten' kunnen ontwikkelen die inhoudelijk van belang zijn voor de voorbereiding van onze opdrachtgevers en er wordt momenteel gewerkt aan een implementatieplan om er voor te zorgen dat de RUD Drenthe over ruim twee jaar klaar is voor het werken met de Omgevingswet.

6.2.2 Aanpak asbestdaken in Drenthe: de eerste digitaal openbare kaart van Nederland

De verwachtingskaart asbestdaken Drenthe is in het voorjaar 2018 door middel van naverkenningen verder doorontwikkeld. Op 11 juni 2018 lanceerde staatssecretaris Stientje van Veldhoven voor Drenthe de eerste digitaal openbare asbestdakenkaart van Nederland.

De kaart is op dit moment alleen voor de gemeenten Hoogeveen en Noordenveld geopend. Zij zijn pilotgemeenten.

Op deze kaart kunnen gebouweigenaren snel zien of hun dak asbest bevat én of het dak geschikt is voor zonnepanelen.

Voor verdere informatie hierover zijn de volgende links opgenomen :

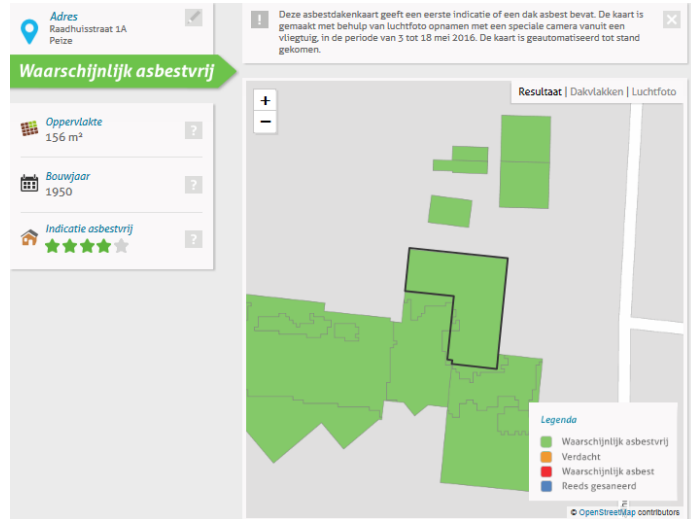
<https://www.rtvdrenthe.nl/media/58141/Drenthe-heeft-een-landelijke-primeur-met-de-asbestdakenkaart>

en voor de kaart:

<http://noordenveld.asbestdakenkaart.nl>

Voor het verbeteren van de kaart is een gebruikersgroep actief. Daarnaast zijn wij inmiddels binnen een projectgroep

samen met de Drentse gemeenten en de provincie aan het werk om de verdere aanpak van de asbestdaken in Drenthe uit te werken en te coördineren.

Staatssecretaris Van Veldhoven: "Drenthe is één van de actiefste provincies bij het saneren van asbestdaken en heeft nu het initiatief genomen om alle asbestdaken in kaart te brengen. Heel mooi! Want nu weten we waar we moeten saneren. Dat maakt samen saneren gemakkelijk en dus goedkoper en efficiënter. Natuurlijk kost saneren geld, maar dat kost rotzooi opruimen na een incident net zo goed. Daarnaast maakt de kaart van Drenthe het nu ook duidelijk of er bij zo'n calamiteit nog asbest vrij kan komen. Die duidelijkheid is bijvoorbeeld bij een brand op een industrieterrein of stal heel fijn voor hulpverleners en omwonenden. Die hebben op zo'n moment echt wel andere dingen aan hun hoofd!"

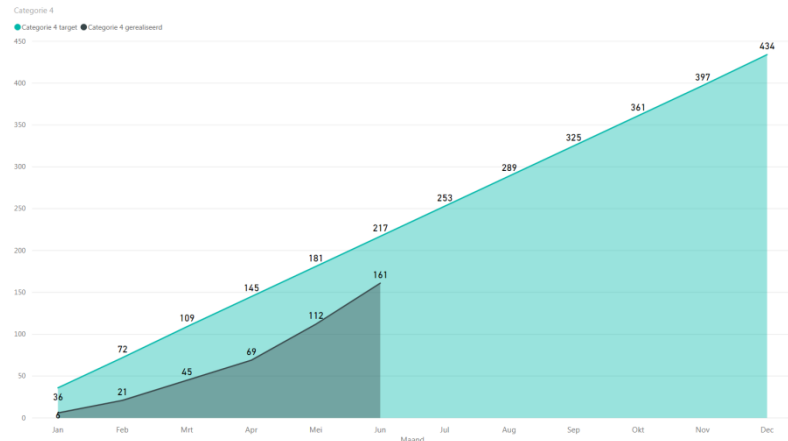
6.2.3 Inspectieview

De wettelijke verplichte technische koppeling tussen Inspectieview en het zaakstelsel (LOS) van de RUD is zo goed als klaar, waarmee het mogelijk moet zijn een gestructureerde dataset vanuit het LOS op basis van vragen gesteld in het Inspectieview op te halen en te tonen in inspectieview. Hier is veel ontwikkelwerk in gaan zitten. Gestart wordt nu met de implementatiefase, die in twee stukken is te verdelen :

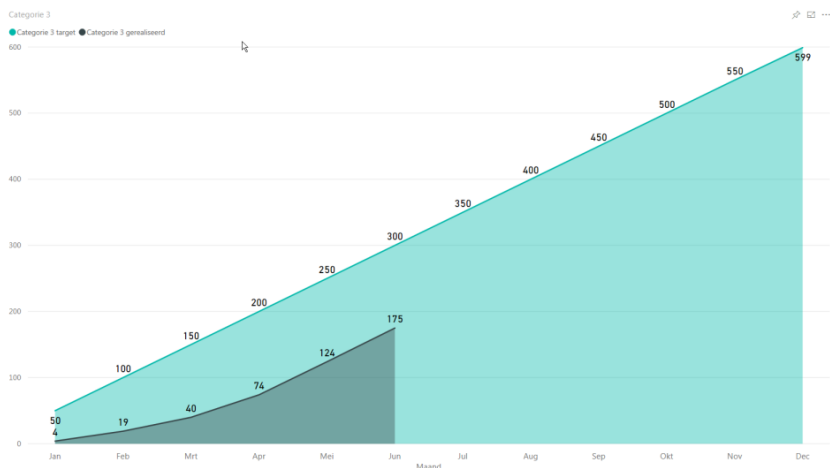
- Fase 1 (tot 1 januari 2019) : De uit te voeren activiteiten zijn gericht op het formeel koppelen, testen en in beheer name met uiteindelijk het operationeel worden van Inspectieview
- Fase 2 (inschatting juni 2019 voltooid) : Deze fase is met name gericht op het maken van werkafspraken voor borging van de registratie van de verplichte velden in LOS t.b.v. Inspectieview en het verbeteren van de bijbehorende datakwaliteit.

7 Bijlage 1 : Gerealiseerde controles per categorie 30-06-2018

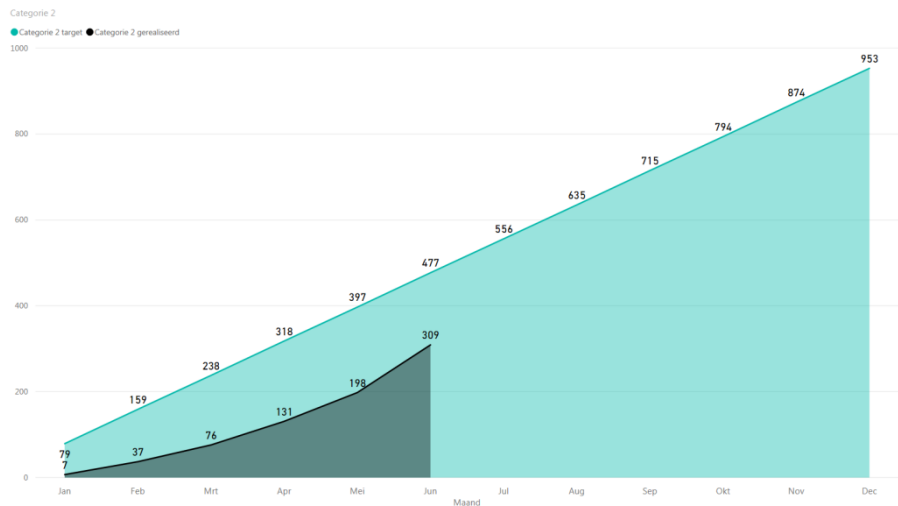
Figuur 7 : uitgevoerde controles categorie 4 locaties

Figuur 8 : uitgevoerde controles categorie 3 locaties

Figuur 9 : uitgevoerde controles categorie 2 locaties

Illegale handel in elektronisch afval: Drenthe grijpt in

25 juni 2018

Afgedankte koelkasten uit Nederland verdwijnen via het illegale circuit naar landen als Ghana en Nigeria. De waardevolle metalen komen bij ons terug, het afval blijft achter in Afrika. De provincie Drenthe besloot gebruik te maken van haar mogelijkheid om in te grijpen.

Burgers kunnen hun oude koelkasten, televisies en andere 'e-waste' wegbrengen naar bijvoorbeeld de gemeente, of laten ophalen door witgoedbedrijven. Die gemeenten en witgoedbedrijven zijn verplicht het oude witgoed in te nemen. Zij laten het ophalen door bedrijven die bevoegd zijn om het te verwerken. Die bedrijven doen dat zodanig dat de giftige stoffen die er nog in zitten, niet vrijkomen. Voor deze zorgvuldige verwerking betaalt de consument bij aanschaf van elektronische apparaten een recyclingsbijdrage.

Elektronisch afval levert geld op

In sommige gevallen verdwijnt e-waste echter naar een illegaal circuit, soms zonder dat witgoedhandelaren of eigenaren van een kringloopwinkel dat in de gaten hebben. Johnny de Vos, beleidsmedewerker VTH bij de provincie Drenthe: "Sommige witgoedhandelaren willen snel van hun elektronisch afval af, bijvoorbeeld omdat ze weinig opslagruimte hebben. In die gevallen komt het relatief vaker voor dat e-waste wordt opgehaald door onbevoegde bedrijven, die dat gratis en snel doen."

Giftige stoffen

Bedrijven hebben interesse in e-waste, omdat er in landen als Ghana flink aan e-waste verdiend kan worden. E-waste bevat namelijk waardevolle metalen, die veel opleveren als je vrijwel niets hoeft te betalen aan arbeids- en milieukosten. Voornamelijk kinderen, soms zelfs kinderen van drie jaar, halen in Ghana de metalen uit ons afval. Eenmaal gevonden, verkopen ze het weer voor een te verwaarlozen bedrag. Zo komen alleen de waardevolle metalen bij ons terug, het afval blijft achter in Ghana. En met de nodige gevolgen; bij het zoeken naar metalen komen veel giftige stoffen vrij. "Het is ironisch," zegt De Vos. "Zo verdienen mensen geld om in leven te blijven, op een manier die zo schadelijk is dat het dodelijk kan zijn."

Gezamenlijke aanpak

De provincie heeft de mogelijkheid hierop in te grijpen, hoewel het niet vanzelfsprekend is dat ze dit ook doet. Past het bijvoorbeeld niet meer bij het takenpakket van gemeenten? Zij hebben immers nauwer contact met witgoedhandelaren en kringloopzaken die handelen in witgoed. Desondanks vond provincie Drenthe dat ze hier een verantwoordelijkheid had. Overheden willen immers werk maken van de energietransitie en het illegaal afvoeren van e-waste draagt daar niet aan bij. De Vos vond het belangrijk om in te grijpen vanuit een moreel oogpunt. "Als Nederlander betaal je je recyclingsbijdrage niet om je koelkast te laten verbranden in Ghana. En er zijn veel bedrijven die voor veel geld het juiste certificaat hebben aangeschaft om e-waste te mogen recyclen. Dat moeten dan ook de bedrijven zijn die de e-waste krijgen aangeboden, in plaats van illegale bedrijven die 'dumpen' in landen als Ghana." Daarnaast is de provincie mede verantwoordelijk voor ketentoezicht en kan ze de juiste instanties bij elkaar brengen om deze illegale handel aan te pakken. Dat is nodig, omdat het netwerk van verantwoordelijke partijen nogal versnipperd is: gemeenten kunnen alleen handelaren controleren en IL&T alleen transport naar en export vanuit de haven. Zonder gezamenlijke aanpak is het moeilijk om deze handelaren op te sporen.

Nieuwe manier van werken

De provincie vond dus dat haar wat te doen stond. Daarom heeft ze de gemeenten die net als de provincie partner zijn in de RUD op de urgentie van het probleem gewezen. De RUD is de uitvoeringsdienst die

namens de lokale overheden toezicht houdt op onder andere milieuzaken. De Vos geeft aan dat de partners aanvankelijk niet direct overtuigd waren: “Er was eerst intern en later bij de partners heel wat lobbywerk nodig om te zorgen dat iedereen hiermee aan de slag wilde. De urgentie werd niet zo gevoeld. Daarnaast was er een nieuwe manier van werken nodig, waarbij bedrijven niet afzonderlijk van elkaar worden gecontroleerd, maar de witgoedketen in samenhang wordt gezien.” Uiteindelijk waren de partners het eens, en kreeg de RUD de opdracht om de witgoedketen te controleren. Adriaan van Hemel, medewerker bij de RUD, vertelt dat ook dat makkelijker gezegd was dan gedaan. “Hoe e-waste precies in het buitenland terecht kwam, was ook voor de RUD nog een groot vraagteken,” aldus Van Hemel. “Al pratende kwamen we tot de conclusie dat er waarschijnlijk best veel e-waste bij bijvoorbeeld kringloopzaken terecht komt. Normaal gesproken controleert de RUD die niet, omdat die in principe niets te maken hebben met milieuzaken. Het leek tijd daar verandering in te brengen.”

Ontmaskerd

De RUD bezocht vervolgens de Drentse kringloopzaken om te bekijken wat er binnen kwam en waar spullen naartoe werden afgevoerd. De dienst bezocht grote zaken, met professionals die precies wisten wat mocht en zich daar ook aan hielden. Sommige bedrijven hielden zich niet aan de regels. Daar werd bij lichte vergrijpen voorlichting gegeven over milieuwetgeving, en harder opgetreden bij zwaardere vergrijpen. Uiteindelijk is er een bedrijf, midden in een woonwijk in Deventer, door justitie en de politie ontmaskerd. Dat bedrijf verscheepte e-waste naar Ghana. Hoewel Deventer in Overijssel ligt, waren het Drentse handelaren die hun e-waste daarheen brachten, vele containers vol. Al die tussenhandelaren zijn stilgelegd waarmee deze aanvoerstroam naar Ghana is opgedroogd.

Blijvende aandacht is nodig

De lange adem van de provincie is daarmee beloond met een mooi resultaat. Maar wel is het een zaak die blijvende aandacht behoeft. Ook nieuwe koelkasten of tv's bevatten zowel schadelijke als waardevolle materialen, waardoor er voorlopig nog handelspotentie zit in e-waste.